

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

feruore accensi, noctu thecam sacri corpusculi aperuerunt, nec vllum sensere putorem: quascunque autem potuere, vestium particulas sibi pro benedictione sumplerunt, sanguinem recentem, ab innocentis viri ore stillantem diligenter absterferunt, non parum admirantes, in corpore iam septem hebdomadibus sepulto tam recentem potuissent sanguinem inueniri. Lauerunt etiam sacrum corpusculum aqua, quæ postea per multis sanitatem attulit. Totum autem corpus perinde ac si viueret, tractari & flecti potuit.

Cum sacrum corpus ad nos perductum esset, quidam apud nos fuit à parocia nostra, adeo phreneticus, ut à demone obsessus crederetur, multisque ea causa vinciretur funibus, ut qui nec ab vxore, nec à filijs manus abstinere, cadens & lacerans, quoscunque posset apprehendere. Porro in sacrosanctæ Trinitatis solenni die non nihil sibi restitutum, sedebat ad sepulcrum beati viri. Ait autem ad illum custos templi nostri: Credis ne posses te curari à Domino ob merita fratris Ioseph hinc sepulti? Respondente illo, se credere, custos adiecit: Inuoca ergo Deum, ut per merita eius tibi opituletur. Quod cum ille fecisset, custos iterum ait ad eum: Abi in domum tuam, certus te à Domino per merita sancti huius propediem liberatum iri. Abijt ille, & ab ea hora vsque in præsens in columis perseuerat. Eodem die venit ad nos mulier quædam à Dollendorp, ferens infantem, qui ea nocte dormiente ipsa, in cunis præsecutus obierat. Flens igitur miserandum in modum horis non paucis, tandem recordata beneficiorum, quæ præstaret Deus per beatum Ioseph fratrem nostrum, accepta fiducia, ita exclamauit: Tibi voueo, sancte Ioseph, si infantem hunc mihi viuum restitueris, me illum ad sepulcrum tuum cum oblationibus adducturum. Dixit illa, & infans, redeunte anima, paulatim moueri cœpit & oscitare. Id cernens mater, correpto infante, ad sepulcrum sancti Ioseph cum viro quodam, huius miraculi teste, per duo Germanica miliaria properauit: cumque infantem sepulcro eius imposuisset, is tum primum aperuit oculos, coloremque vitam & pristinum vigorem recepit.

Post dies octo venerunt parentes cuiusdam pueri, octauum ætatis annum agentis. Is ab equo decidens, in lignum durum humi iacens capite impegit, ita ut cranium non quidem frangeretur, sed cum integra cute compressum, concavum appareret. Parentes accurrerunt stupidi, puerum exanimem vltro citroque obuersantes, & modis omnibus explorantes, num quod in eo vitæ signum extaret. Sed cum nullum deprehendi posset, mortem filij multis lachrymis profecuti sunt. Tandem memores eorum, quæ faceret Deus per fratrem Ioseph, inuocatione facta & voto nuncupato, filium viuum receperunt. Id ita se habere, coram conuentu fratrum nostrorum iureiurando confirmarunt. Vir quidam sex annorum puerum adduxit ad sepulcrum fratris Ioseph, aitque: Ecce filius beati Ioseph. Fuerat ille puer valde oppressus rota currus, & diebus quinque iacens sine sensu, horis singulis moriturus putabatur. Vouerunt autem parentes se adducturum eum ad monumentum fratris Ioseph, & puer contra omnium spem sanitati est restitutus. Quædam hydropica, cum corpus eius à matre fuisset vndique contactum particula pellium, quibus adhuc viuens Ioseph vestitus fuerat, quam illa pro benedictione apud se seruabat, ilico curata est. Multa alia leguntur beati viri miracula, quæ & temporis & operis angustia scribi non poterant.

MARTYRIUM S. BADEMI ARCHIMANDRI-
TAE, EX SIMEONE METAPHRASTE.

VO tempore Quadraginta illi sancti martyres interfecti 8. Aprilis sunt, comprehensus fuit Bademus sanctus Archimandrita vnà cum septem quibusdam suis discipulis, & regis Saporij iussu in carcere conclusus. Bademus autem ille ortum ducebat ab vrbe Betlapat, ex familia admodum diuitem. Cum verò monachorum institutionem sequi cœpisset, omnia sua pauperibus distribuit. Cumque monasterium extra urbem ædificasset, illic residebat, studens in omnibus Deo placere, & quæ diuinæ voluntati grata sunt, ea perficere. Erat enim vir ille gratiæ & veritatis plenus, & diuinæ electionis vas.

Hic igitur vir sanctus, diuina quadam & perfecta prudentia ductus, ascendit in montem

tem Domini, & habitauit in loco sancto eius, benedictionemque accepit à Deo Salvatore suo, & adpexit faciem Dei Iacob. Hic, qui nostris temporibus fermenti loco relictus fuit ex perfecto illo sanctorum martyrum fermento, qui ab initio perfecti fuerunt. Eius autem sancti viri eade ac sanguine nostrorum temporum imbecillitas firmata est. Hic verè lapis fidelis, sectus est à monte illorum, qui à principio fideles extiterunt: raptus enim fuit mysterij causa, vt nobis omnibus esset salutis via. Ità verò generosum & constans propositum in martyrio subeundo præstitit, ac talem animi ardorem in Deum ostendit, sicque ab omni sorde, labe ac macula purum se præbuit, vt praua facinora aduersus illum nihil loci habere possent. Rapina ipsa statim procul ab eo fuit: cupiditates omninò extinctæ, nihil contra illum poterant: mammonas eius virtutem cognoscens, obstupuit: aurum se ab eo abscondidit: diuitiæ statim ab eodem sprete sunt: arrogantia confestim apud illum fracta est: superbia in eius conspectu subito humiliata: tumor, & animi elatio, vt puluis, in eius oculis conculcata est. Paupertas verò ad eius pedes omninò fixa & corroborata est: mansuetudo latera ipsius fuit amplexa: veritas in eo exorta, & iustitia erecta: charitas illum amplexata, & pax osculata, eoque gauisa est: concordia in ipsius ouili posita: omnibusque iustitiæ fructibus vir ille plenus fuit. Omnes hæc virtutes in eo viro habitabant, quoniam odor suauis ipsius animæ mirum in modum singulis virtutibus iucundus erat, & ex illius candore animi tanquam fructum quandam libenter percipiebant.

Vitia vt in se extirpauerit.

Virtutes eius.

Dirè cruciatur in carcere cum 7 discipulis.

Nersan princeps deficit à fide metu suppliciorum.

Bademus obiurgat Nersan.

Bademus reddit spiritum.

Cum igitur quatuor menses in carcere confecisset vnà cum septem illis discipulis vincus, afflicus, & assiduis flagellis verberatus, omnia prompto animo perpeffus est propter suam in Deum spem, & veritatis fiduciam. Erat autem tempore illo quidam, nomine Nersan, princeps vrbs, quæ Aria dicebatur. Eius verò vrbs fines Bergeme appellabantur. Hic Nersan, cum esset Christianus, à rege ipso cogebatur solem adorare. Sed cum nollet contra Christi fidem facere, in vinculis detinebatur. Postea verò animo remissiore factus, & corde percutus, martyrijque formidine detentus propter tormenta, quæ violenter in illum inferenda erant, non ita, vt cœperat, ad extremum vsque perseverauit: sed mortalis & breuis huius mundi amore captus, tormentorum angustijs succubuit. Sicque miser ille, cum vtrunque appeteret, ab vtroque excidit. Nam diuinam vitam perdidit martyrium aufugiens, & huius mundi voluptatibus frui non potuit, terrenam gloriam appetens. Cum enim caduci & terreni regis magis, quam æterni & cælestis Dei honorem amaret, se à Deo ipso velle deficere professus est, & omnibus, quæ rex vellent, se obtemperare.

Rex igitur, vt audiuit Nersan eo animo esse, valde gauisus est, & statim de sancto Bademo cogitauit, iussitque illum vinculis exolutum, in atrium palatij per obliquam ianuam duci. Bademo autem eò ingresso, vbi Nersan vincus detentus fuerat, rex duobus quibusdam principibus viris hæc dicit: Si Nersan Bademum interficit, à vinculis soluetur, & accipiat eius bona. Iusserat enim rex ipse omnia ipsius bona in fiscum conferri. Confestim igitur sanctum Bademum in medium constituerunt. Ille autem miser Nersan, vt audiuit quod à rege dictum fuerat, & caduca mundi bona appeteret, stricto ense ad Christi martyrem interficiendum profectus est. Sed tremore quodam correptus, cum plagam in virum sanctum infligere vellet, tanquam lapis statim immotus permansit. At Christi seruus ad eum oculos erigens: Vsq̄ eò, inquit, o Nersan, malitia tua progressa est, vt non solum tibi satis sit, quod Deum tuum negaueris, sed & seruus ipsius interficere contendas? Væ tibi, væ tibi, infelix. Quid facies in die illo, aut quò fugies à terribili iudicio, cum steteris ante horrendum illud tribunal, magno & æterno Deo rationem redditurus? Ego quidem, o miserrimè, martyrio Christi mei prompto animo conficiar: at nollem tamen manu tua confici, sed ab alio quopiam mortem sustinere voluissem.

Ille verò neque his sermonibus erubescens, neque quod iussus fuerat, valens perficere, faciem suam, vt lapidem, firmavit, & cor ferreum ac durum habens, sanctum virum sapius ense illo percussit. Sed nec semel opportunam plagam infligere, neque eum interficere potuit: eius enim manus valde tremebat. At beatus Bademus, cum eiusmodi angustijs affligeretur, spiritum suum emisit, ensis ictibus tot tantisque confectus, vt omnes gentiles firmam sancti martyris patientiam admirarentur, quod velut columna quædam immobilis persistens, violentos plagarum impetus exciperet, & corde stabilis maneret: regem verò illum propter imbecillitatem & lentitudinem irridere & excra-

DE S. DIONYSIO EPISC. ALEXANDRINO.

execrarentur. Sed & hic Nersan non multo postea mercedem recepit his digna, qua in martyrem Christi comiserat, multis & diuersis malis oppressus, & ense male perditus. Sanctus autem Bademus martyrio consummatus est mense Aprili, die octauo, in Christo Iesu Domino nostro. Eius vero reliquias extra urbem eiectas sustulerunt clam viri religiosi, & omnem diligentiam adhibentes, illas reposuerunt. Eius autem septem discipuli, in carcere conclusi quatuor annos manserunt, & post mortem Saborij regis in pace dimissi sunt, permixtumque fuit, vt in sua ipsorum fide permanerent, gratia Domini nostri Iesu Christi: Cui gloria est in secula seculorum, Amen.

633
Vito diuina in Nersan.

DE S. DIONYSIO EPISCOPO ALEXANDRINO, EX ECCLESIASTICA HISTORIA EVSEBII,

interprete Ioanne Christophorsono Angliæ Episcopo.

AM tertius annus eo (Philippo) regnate præterierat, cum Heraclas ministerium ecclesiæ Alexandrinæ vndecim annis executus, è vita decessit, & eiusdem ecclesiæ Episcopatum obtinuit Dionysius. Quæ autem & quàm turbulenta procella Dionysium persecutionis tempore exagitarint, testimonio Epistolæ ipsius, ad Germanum perscriptæ, hoc loco ostendâ: in qua ipse de se narrat hoc modo: Ego corâ Deo loquor, & ipse nouit quòd verè loquor. Neq; cerè de fuga in præsentia mecum cogitauit, neq; quasi Deo inuito vllam feci. Quinetiam aliàs, regnante Decio, antequàm persecutio palàm contra Christianos ediceretur, cum Sabinus id temporis frumentarium ad me perquirendum misisset, ego quatruidò in ædibus commoratus, eius aduentum assidue expectaui. Ille autem vndique circumit, vias, fluuios, agros, passim vbi me latitare, aut quòd me profectum esse suspicaretur, sedulo peruestigat: sed cecitate & quasi caligine, nè ædes quæreret, circumfusus tenebatur. Sibi nanque persuaserat, me persecutione appetitum, domi nolle moram facere. Vix tandem post dies quatuor, Deo mihi, vt inde demigrarem, præcipiente, & se mirandum in modum quasi ducem itineris præbente, ipse, liberi & alij multi fratres simul domo egressi sumus. Quod planè diuinæ prouidentia opus fuisse, rerum euenta, quæ deinceps sequebantur, vnde non parum commodi fortasè quibusdam & vtilitatis obtigit, satis perspicue declararunt.

Aprilis 8.
Lib. 8. ca. 28.
Cap. 33.

Dionysius non fugit persequenti.

Iubetur diuinitus alio se conferre.

Deindè paucis interpositis, ea quæ in fuga sibi contingebat, euidenter explanat, istaque subnectit: Ego vnâ cum his, qui mecum erant, fortè sole occidente in satellitum manus incidens, ab illis ad Taposirim deducebar: sed tamen, sicut erat Dei prouidentia prospectum, Timotheus, quia non vnâ aderat, neutiquàm prehensus est. Profectus igitur post, offendit, cum ædes nostras, præterquam quòd ministri eas custo dirent, omnino desertas esse, tum nos instâr mancipiorum abductos, deindè subiungit: Quam admirabilis (dicam enim quòd verum est) & diuinæ prouisionis ratio fuit ista quidem? Indigena quidam fortè fortuna Timotheo properè fugienti & conturbato fit obuiam, rogat festinationis causam: iste verû narrat. Ille cum audiuisset (abierat enim ad nuptias lautè epulatum: quippe mos est, in huiusmodi hominum conuentibus totam noctem in hilaritate & læticia consumere) ingressus in domum conuiuij, accumbentibus nunciat: qui quidem omnes vno impetu, tanquam signo dato, consurrexerunt, & maturo gradu properantes, cœperunt quàm celerrimè ad nos contendere: qui cum in nos inciderent, summo gaudio exultare, atque satellitibus, qui nos obseruabant, fugam facientibus, nos, vt eramus, grabatis valde male stratis conuiescentes, de improviso occupare. Ego cerè (Deus testis est) eos vt fures primùm reputans, qui ad spolia & rapinam venerant, mansi in lecto nudus planè, vt eram, solo indusio coopertus: reliquum autem vestitum prope me positum porrexi. At hi surgere iubent, & quammo abire. Tandem animaduertens quamobrè aduentassent, cœpi vociferari, supplex illos precatus, vt abirent, nosq; illic manere paterentur. Quinetiâ petebam ab eis, vt si quo me beneficio afficere cuperent, ipsi caput meum ceruicibus abscondere dignarentur, sicq; satellitibus, qui me essent cruciatum abducturi, anteuertent. Illi, dum hæc clamore effectebam, (sicut consortes mei, & omnium calamitatum mearum participes, pro certo norunt) me inuitum è lecto excitarunt. Tum ego humi me supinum prostrernere: isti igitur

Incidit in manus satellitum.

Eripitur vti è manibus illorum.

tur manibus pedibusque me abreptum (Gaius quidem, Faustus, Petrus & Paulus, qui me sequebantur, istarum rerum omnium testes esse poterunt) educere, ac prehensum prope invito animo ab oppidulo exportare, & nudo asino impositum, secum inde auferre. Ista de se narrat Dionysius.

Cap. 34.
Alexandri
persequitur
Christianos

Idem etiam Dionysius in Epistola ad Fabium episcopum Antiochie, certamina & decertationes eorum, qui sub Decij imperio martyrii pertulerunt, isto modo prosequitur: Non ex Imperatoris edicto persecutio apud nos incepta fuit, sed integro anno praeueterat. Nam vates (quisquis ille fuerit) malorum omnium, quae huic ciuitati acciderunt, architectus, infinitam gentium turbam contra nos in citauerat impuleratque, atque adeo ad patriam suam & antiquam superstitionem defendendam magnopere instigauerat. Qui ab illo ad maleuolentiam irritati, omnemque aucupati licentiam ad scelus patrandum, solam pietatem & verum cultum demonum suorum istum censuerunt, ut Christianorum caede & sanguine suas crudeles manus respergerent. Primum igitur senem quendam, * Metram nomine, arreptum impia verba contra Deum loqui mandant: cuius corpus, propterea quod eorum voluntati repugnabat, fustibus cedunt, vultum oculosque praecutis arundinibus pungunt, ipsumque adeo ad suburbia abductum lapidibus obruunt. Deinde

Quidam hunc
Metram
vocat.

Martyrium
Quintae.

fidelem mulierem quae vocabatur Quinta, ad idolorum delubrum ducere, & ad falsos deos venerandos impellere coeperunt: eamque, cum se auerteret, & talem cultum detestaretur, pedibus constrictis, per vniuersas vrbes plateas, asperis saxis confractis raptare, & simul ac corpus eius ad saxa molaria allisissent, & flagris pariter lacerassent, ad suburbia trahere, ibique crebro saxorum coniectu obterere.

Tum vero vno quasi animorum impetu omnes in piorum aedes irruere, & singuli quos sibi vicinos esse cognouerant, properè educere, expoliare, diripere: & diuitias ac suppellectilem, si quae erat preciosior, sibi seponere: si quae vilior, sordidior, & ex ligno confecta, in vijs dissipare, deinde exurere: adeo ut ciuitas illa vera speciem vrbs ab hostibus captae despoliataeque probe representaret. Fratres ergo despectere eam, & in loca separata ac solitaria se subducere: rapinam bonorum suorum similiter cum illis, quibus Paulus illustre perhibet testimonium, cum gaudio suscipere. Atque, haud scio, vtrum quisquam praeter aliquem vnum alicubi fortasse, hucusque Dominum denegauerit. Se-

Heb. 10.

Omissa hic
de S. Apolonia,
quae
9. Februarij.

rapionem item proprio lare abstractum, diris concidunt tormentis, & omnibus membrorum articulis contractis, ex loco edito precipitem deiciunt. Nullus itineris flexus, nulla via publica, nullus angiportus erat, in quo tuto vel noctu, vel interdum liceret incedere: quippe omnes ubique vno ore conclamabant, Si quis est Christianorum numero impia & profana verba effari recusauerit, rapiatur extemplo, & in ignem conijciatur.

Atque ista mala hoc modo non ad exiguum temporis spatium grassata sunt, verum tandem seditio & bellum intestinum, quod in illos miseros postea inuasit, crudelitatem contra nos exercitam, in ipsorum capita conuertit. Unde nos quidem, dum illorum furor in nos incensus, alijs rebus implicatus tenebatur, paulisper respirauimus: verum confectum animum Imperatoris, qui clementius aliquanto & humanius videbatur erga nos antea affectus, omnino commutatum esse nobis nunciatum est. Quapropter minarum formido in nos iactatarum vehementer accrescebat. Nam Decij edictum erat iam diuulgatum, illudque tale profecto videbatur, quale Dominus praedixerat futurum: in quo terribilissima illa eius propemodum explebatur sententia, nimirum electos, si possibile esset, in errorem inductos fore. Qui omnes certe metu percussi obstupuerunt: atque ex illis qui cum dignitate, tum diuitiarum affluentia praestare videbantur (qui quidem non pauci erant numero) nonnulli timore perterriti, dijs illorum colendis se vitro offerunt: alij ex priuatis aedibus in publicum raptati, ad delubra ducuntur à magistratibus: multi vicinorum suasu eo pelliciuntur: qui quidem nominatim euocati, ad impura & profana eorum sacrificia se conferunt.

Decij edictum crudele in Christianos.
Matth. 24.

Multi desiciunt.

Horum autem non pauci, quasi minimè essent sacrificaturi, sed illi ipsi potius victimae & sacrificia idolis futuri, pallore exalbescunt, & formidine attoniti stupent: adeo ut frequenti populi turba, quae circumstibat, dum se omnibus perspicue patefaciebant, cum ad moriendum, tum ad sacrificandum tandem timiditate esse affectos, risui & ludibrio haberentur. Alij paratius ad altaria procurrunt, duro ore & impudèti constanter asseuerantes, se nunquam fuisse Christianos: de quibus Domini sententia verissimè dici potest, diuere difficulter posse seruari. Ex reliquis, qui tenuiores erant & magis obscuro, plerique, vtrunque istud hominum genus, quod postremo posuimus, imitantur, alij capessunt fugam, nonnulli prehendantur. Atque ex prehensis multi ad vincula & carcerem pergunt, & multis diebus ibi tenentur.

Matth. 19.

tenentur conclusi, postea tamen antequam ad tribunal accedunt, Christum eirant: quidam tormenta diu fortiter sustinent, sed ad extremum succumbentes, fidem pernegant. Caeterum qui Domini erant, tanquam firmæ & beatæ columnæ, eius ope & gratia roborata, fidei firmitati, quæ in eorum animis penitus insidebat, vires ac tolerantiam apte & apposite respondebant adepti, admirabiles & insignes eius regni martyres ac testes facti sunt.

Quorum primus erat Iulianus, homo podagra doloribus admodum oppressus, ut neque incedere, neque pedibus consistere posset. Hic cum alijs duobus, qui eum gestabant, ad iudicem adducitur: alter nomine Cronion, cognomento Eunos, & senex ipse Iulianus, Dominum ingenue confitentur: qui per totam urbem, quæ certè, ut nostis, amplissima est, camelis insedentes deducti, & ita sublimes verberibus casti, tandem immenso quodam rogo & supra modum exardescente, hominum multitudine undique circumfusa, comburuntur. Ac dum abducebantur ad locum supplicij, miles quidam, nomine Befas, illis inter eundem operire, & his, qui eos contumelia afficiebant, ex aduerso resistere laborat. Qui, cum populus contra eum propterea voce ciferaretur, inde ilico abripitur ad iudicem, & in præclaro illo prælio pro pietate suscepto, tanquam fortissimus Dei bellator, strenue & viriliter se gerens, securi demum percutitur. Alius quidam genere Afer, qui & appellatione Macar, & ob vitam beatam, quam diuinæ gratiæ subsidio degisset, verè Macar, id est, beatus fuit, cum ad fidei negationem, iudice eum ad eam rem magnopere cohortante, adduci non posset, viuis crematus est.

Epimachus etiam & Alexander non longo post tempore, quam vindicta tenebantur, post horum martyrium multos dolores perpessi, dilaniati nouaculis, & flagellis lacerati, ad extremum ardentissimis flammis circumiectis absumpti fuerunt. Quibus quatuor mulieres martyres adiungebantur: quarum prima fuit Ammonarium, sancta virgo: quæ, cum iudex diu admodum illam torfisset, ut potè constanter asserentem se nihil aliquando eorum dicturam, quæ ille iussisset, eaque in sententia firmè perstaret, ad supplicium adducitur. Mercuria secunda erat. Anus in primis veneranda, tertia Dionysia, quæ, quantum erat multorum liberorum parens, illos tamen Domino in amore minimè prætulit: quarta Ammonaria altera: quæ tres, cum præses vereretur, ne incassum tormenta illis infligeret, & quodam modo euinceretur à mulieribus, nullum tormentorum genus amplius subire cogebatur, sed statim capite obtruncato, mortem oppetit. Pro omnibus enim prior Ammonarium, tanquam in prima dimicationis acie locata, satis tormentorum exceperat.

Heron præterea, Ater, & Isidorus Aegyptij, & Dioscorus una cum illis, adolescens quindecim annos, natus iudici traduntur. Et primum iudex adolescentem, tanquam facile ad persuadendum, blandis verbis in fraudem inducere, tum velut remissum & flexibilem ad fidem negandam tormentis impellere tentat. Sed Dioscorus neque persuasione quicquam commotus est, neque iudicis omnino cessit sententiæ. Caeteros acerbissime crudelissimeque verberibus dilacerat: quos cum tormenta magno & fidenti animo pro fide tolerare cerneret, rogo cremandos tradit. Dioscorum autem, cum propter singularem animi magnitudinem, quam palam ostenderat, tum propter prudentissima responsa, quæ ad singula rogata dederat, iudex magnopere admiratus, dimisit, affirmans se propter ætatem certos dies illi velle concedere, quibus respiciendi haberet facultatem. Jam ergo Dioscorus, summa pietate eximius, nobiscum est, expectans cum certamen prolixius, grauiusque, tum amplius præmium & diuturnius.

Porro Nemesis quidam, & ille etiam Aegyptius, falso in crimine vocabatur, quod cum latronibus societate conuerat: sed istam calumniæ notam, ab eo alienissimam quidem, cum coram Centurione diluisset, iterum per iudicem fuit delatus, quod Christianus esset, vinculisque constrictus ad præsidem venit. Iste iniustissimus præses beatum martyrem tormentis & verberibus duplo grauioribus, quam latrones ipsos, afflicto, exemplo Christi inter latrones interiectum, (unde non parum honoris adeptus est) feruido ignis exurit incendio. Quædam porro militum turma derepente accedit, nimirum Ammon, Zeno, Ptolemaus, Ingenes, & pariter cum illis senex Theophilus: qui pro tribunali se ipsi stiterunt. Cum igitur quidam, quod Christianus esset, in questione versaretur, & iam ad fidei negationem propederet, isti assistentes, præ rei indignitate dentibus stendere, vultu nutare, manus extendere, toto denique corpore gestus quosdam agere coeperunt. In quos cum omnium ora essent conuersa, prius, quam ulli alij in eos iniecerunt manus, illi ipsi ad subsellia accurrere, se Christianos profiteri: sic ut cum prefectus & assessores, qui aderant ei in concilio, timore obstupescerent: tum Christiani, in quos iam inquirebatur, ad ea tormenta, quæ post essent perpessuri, toleranter sufferenda

Probè Christianorum inuidia virus.

Martyrium Iuliani 27. Februarij.

Item Befas.

Item Macarij 8. Decembris.

Epimachus, & Alexander martyres 12. Decembris.

Passi sunt 14. Decembris.

Martyrium Nemesis 19. Decembris.

Militum quorundam insignis virtus.

maximè confirmarentur: tum deniquè iudices, qui essent contra eos sententiam pronuntiaturi, maximo metu exhorrescerent. Isti verò è foro gloriantes abscedere, & præ testimonio, quod Christo perhibuerant, summo gaudio exultare, Deo per illos gloriosos triumphos agente.

Alij præterea complures in vrbibus & pagis à gentibus distracti erant, & quasi membratim discerpti: ex quibus vnum exempli gratia commemorabo. Ischyron cuiusdam magistratus negocia, mercede conductus, procurat. Is, qui cum conduxerat, iubet idolis sacrificare: quem, cum mandato minimè obsequeretur, cœpit conuicijs lacerare: ac cum constanter fidei adhæresceret, grauibz affectis contumelijs: atque vbi vidit eum pacatè & tranquillè omnia sufferentem, arrepto fuste præacuto, intestina ac viscera eius transfodit, crudeliterque interemit. Quid attinet percensere multitudinem eorum, qui in solitudine & montibus vagi errantesque, fame, siti, frigore, morbis, latronibus, bestijs fuerunt extincti? Quorum electionis beatæ & eximie victoriæ quanquam testes sunt hi, quibus adhuc ex illo numero vita suppeditat, tamen vnum aliquod facinus proferā, quò res istæ sint exploratiùs cognitæ perpectæque.

Charemon Episcopus. Charemon episcopus ciuitatis, quæ Nilus dicitur, cum iam planè grandis esset, & ætate propè exacta, vnà cum vxore sua ad montem Arabiæ confugiens, neque post reuersus est, neque vsquam eos quispiam videre potuit. Et licet fratres iam aliquoties eum cum vxore quærent, tamen neque ipsos, neque corpora eorum vsquam reperire potuerunt. permulti certè in eo Arabico monte erant, à barbaris Saracenis facti captiui: quorum alij agrè quidem & vix ingenti pecuniæ summa redimi poterant, alij hætenus nullo modo. Arque ista mi frater, non frustra equidem dicendo persecutus sum, sed vt cognoscas quantæ & quàm acerbæ calamitates apud nos obtigerint: quas qui fuerint magis experti, plura de illis & sciunt, & dicere possunt.

His etiam alia paulò post atexit: Illi igitur diuini martyres (qui iam Christi tanquam assessores sunt, & regni eius consortes, participes iudicij, & illius in hominibus iudicandis sententiam approbantes ferunt) dum erant apud nos, nonnullos è fratribus, in quibus crimen sacrificandi idolis hærebat, qui que à fide excidissent, cum conuersionem ac pœnitentiam eorum perspicerent, eamque posse acceptam fore ei, qui omnino non vult mortem peccatoris, satis exploratum haberent, ad se denuò admittunt, recipiunt in ecclesiam, conuentus cum illis celebrant, ineunt societatem, precum & epularum communione vnà vtuntur. Quid igitur consilij nobis, fratres, datis? quid censetis nobis agendum esse? illis ne suffragabimur? eiusdem cum illis erimus sententiæ? iudicium eorum sequemur? modum tenebimus benignitatis? his quorum illi miseri sunt, benefici & clementes erimus? An contrà, eorum iudicium inane & irritum faciemus? eorum sententiæ nos ipsos constituemus animaduersores? clementiæ inhumanitatis resistemus? refingemus institutum? Deum deniquè ad ad iram prouocabimus?

Lapsi quidam
Ecclesiæ cõ-
ciliantur.

Noatus
hereticus
perstringi-
tur.

Li. 6. ca. 10.

De persecutione autem, quæ vehementissimè, regnante Valeriano, exardescerat, quas & afflictiones & incommoda idem Dionysius cum alijs propter verum cultum Dei, vniuersarum rerum opificis, subiuerit, verba eius, quibus in Germanum suæ ætatis Episcopum, qui illius famam maledictis lædere tentasset, inuehitur, satis perspicuè declarant, quæ ita se habent: Videbor equidem nonnullis fortasè, dum admirabilem Dei prouidentiam erga nos ostentatam cogor necessariò explicare, in magnam amentiam inscitiamque esse prolapsus. Verùm quoniam secretum regis occultare est, vt inquit scriptura, præclarum, & Dei opera predicare cum primis eximium, ego cum Germano manus conferere aggrediar. Veni ad Aemilianum, nò quidem solus, sed me comitati sunt presbyter meus Maximus, & Diaconi Faustus, Eusebius, & Charemon: & quidam è fratribus, qui Roma ad nos venerant, nobiscum vnà profectus est. Aemilianus autem non dixit mihi conceptis verbis, Nè conuentus agito: Hoc enim illi fuisset ferè superuacaneum, & in eo, quod ille moliebatur, postremas sanè tulisset: præsertim cum ad id, quod caput est nostræ religionis, omnem suam curam & cogitationem conuertisset. Nam non de hoc, nimirum nè conuentus agerem, ab eo sermo erat institutus, sed de eo, nè me ipsum deinceps Christianum esse profiterer: atque ab hoc quidem me desistere mandauit, ratus id quidem, si ego fidem commutarem, alios eandem mecum sententiam secuturos. Non absurdè equidem, neque circuitatione vlla vsus, respondi, Deo obtemperandum magis, quàm hominibus: quin palam etiam

Dionysius
iubetur ne-
gare Chri-
stianum.

etiam contestatus sum, me illum, qui solus Deus est, & nullum alium venerari: Dionysij cō-
neque sententiam vellem mutare; neque aliquandō desistere esse Christianum. Dein stantia.
cēps iussit, ut in pagum nomine Cephro, prope locum quendam desertum situm, rectā
abscederemus. Verūm verba, quæ ab utrisque vtro cirroque habita sunt, vti fuerunt à
quibusdam in commentarios relata, accipitote.

Dionysio, & Fausto, & Maximo, & Marcello, & Charemoni in concilium introdu-
ctis, Aemilianus qui præfecturam gerebat, sic locutus est: Vobiscum iam coram abs-
que scripto lubet disserere de Imperatorum dominorum nostrorum humanitate at-
que clementia, quam erga vos declarant. Nam salutis vestræ ac vitæ potestatem vo-
bis fecerunt, modò ad id, quod est secundum naturam, velitis vos ipsos conuertere,
& deos, qui illorum regnum seruant incolume, sanctè adorare: eorum autem peni-
tens obliuisci deorum, qui natura repugnata videantur. Quid igitur ad ista responde-
tis? neque enim vos ingratos fore arbitror, cum tanta benignitas ab illis sit vobis ostē-
tata: quandoquidem ad res meliores vos amice & beneuolè cohortantur. Dionysius
respondit: Non omnes colunt omnes deos, sed singuli singulos pro arbitratu. Nos
proinde vnum Deum, omnium rerum fabricatorem, qui Valeriano & Galieno Casa-
ribus, Augustis, viris sanctissimis imperium largitus est, & colimus & veneramur. Huic
etiam sine intermissione pro eorum regno, ut stabile & firmum maneat, preces adhi-
bemus. Tum præfectus Aemilianus: Quis vos, inquit, prohibet, quo minus hunc, si
Deus sit, cum alijs dijs, qui sunt secundum naturam, cultu & reuerentia obseruetis?
Vobis enim præceptum est, ut deos adoretis, quos omnes nōrunt. Ad quæ Dionysius:
Nos, inquit, nullum præter vnum Deum honore & obseruantia prosequimur. Aemi-
lianus præfectus iterum: Video, inquit, vos non modò ingratos esse, sed singularis
Augustorum mansuetudinis propè immemores. Quapropter in hac ciuitate non li-
berum erit vobis versari, sed eritis in partes Libyæ relegati, in locum videlicet, qui Ce-
phro nuncupatur: quem ex Augustorum nostrorum iussu vobis assignaui. Neque vs-
quam omninò vel vobis, vel alijs quibusque potestas erit, aut celebrandi conuentus,
aut in ea, quæ cœmeteria appellantur, ingrediendi. Quòd si quis vestrum in eum lo-
cum, ad quem vos ire præceperim, minimè proficiscatur, aut in aliquo reperiat con-
uentu, suo ipsius capiti creabit periculum, non decrit manque accurata ad vos obser-
uandos industria. Abite igitur, quò iussi estis.

Sic Aemilianus me etiam morbo laborantem abire compulit, & ne ad vnum qui-
dem diem meam profectioem differre voluit. Quòdnam ergò mihi supererat otium, Iudicis erga
vel ad conuentus agendos, vel secus? Deinde addit: At tamen nos, iuvante Deo, cum inhu-
manitas,
non à conuentu palam inter nos celebrando abstinuitimus: quin ipse equidem quos-
dam in ciuitate fratres, perinde ac si simul cum illis versatus fuisset, ad conuentus
perstudiosè agendos impulit: & quantum ab illis corpore abessem, ut inquit Apo-
stolus, spiritu tamen semper aderam. Ad Cephro autem non exiguus cœtus nobis Colof. 2.
cum vnà migravit, tum fratrum qui ab vrbe nos sequebantur, tum aliorum, qui
ex reliqua Aegypto conuenerant. Atque ibi Deus quasi ianuam ad verbum suum
prædicandum nobis patefecit. Ac primùm quanquàm persecutioe eramus diue-
xati, & lapidibus obruti, postea tamen non parua gentiliū multitudo, idolis reli-
ctis, ad Deum colendum se conuertebat. Nam tunc primùm verbum Dei, quod
nunquam antea accepissent, per nos inter eos disseminatum fuit. Et Deus, perin-
de atque huius rei causa solum illò nos deduxerat, eo completo ministerio, iterum
indè abduxit. Quippe Aemilianus, ut videbatur, habuit in animo nos in asperio-
ra interioraque Libyæ & magis deserta loca transferre. Omninò enim in Mario-
ram commigrare mandauit, & singulis nostrum per regiones varias pagos præscripsit
singulos: me autem propius ad regiam viam, ut primus prehenderer, collocauit. Sic
enim res ab illo dispensata, sicque comparata fuit, ut quando visum foret, nos com-
prehendere, omnesque facile occupare posset.

Ego verò cum in Cephro abire iussus essem, tametsi locum vbinam esset situs,
ignorabam, & nomen nunquam antea ferè audieram, tamen libenter & absque
animi perturbatione eò abcessi. At ut primùm nunciatum erat mihi, ut in Col-
luthionis agros demigrarem, qui mihi aderant, nōrunt quo pacto. (Hoc enim
mihi ipse vitio vertendum puto.) animo affectus essem. Primùm rem valde
acerbè tuli, admodumque succensui, nam quantum loca illius regionis magis
mihi cognita essent, ac magis familiaria quam Cephro, tamen ipsum Colluthionem
desertum

desertum à fratribus, desertum à probis viris esse dicebam, & non solum molestijs, à crebro viatorum transitu exhibitis, sed periculosis etiam latronum incurSIONIBUS obiectum. Caterum cum fratres mihi significassent, Colluthionem non tam longe ab Alexandria distare, & licet Cephro magnam fratrum societatem ex Aegypto profectorum nobis attulisset, adeo ut maiores conuentus celebrare potuissemus: ibi tamen, quia propius inde aberat Alexandria, crebrius hominum summo amore, familiaritate & amicitia, nobiscum coniunctorum aspectu (Ad nos enim velle accedere, nostrisque animos recreare, & ita tanquam in suburbij paulò remotioribus nos aliquoties conuentus agere posse dixerunt) reuera frui licere, permagnam animo cepi consolationem. Ac sic planè contigit. Post ista de alijs rebus aduersis, quæ sibi acciderant, ita scribit.

Fortiter ab illo gesta & tolerata.

At multis fidei confessionibus gloriatur Germanus, ac multa mala contra se patrata habet dicere ille quidem: sed quot quæso iudicum sententias contra nos pronunciatas potest enumerare? quot publicationes proscriptionesque bonorum, quot fortunarum direptiones, quot abdicaciones dignitatum, quantas inanis & popularis gloriae contempiones, quantas laudum à præfectis & à senatoribus nobis tributarum despicaciones, quantam minarum nobis obiectarum, aduersarum vociferationum, periculorum, persecutionum, exilij, angustiarum & variarum cuiusque modi afflictionis tolerantiam, ut illa quæ sub Decio, & Sabino, & quæ hæcenus sub Aemiliano mihi obrigerunt. Vbi Germanus comparuit? quis sermo de eò peruagatus? Verum magnam istam infirmitatem, in quam ob Germanum modò prolapsus sum, missam facio. Quo circa rerum singularum explicationem fratribus, qui eas tenent, sigillatim persequendam permitto.

Omnis generis & gratias martyres Alexandrie.

Idem etiam in Epistola ad Domitium & Didymum conscripta, eorum qui istius persecutionis procellis agitati fuissent, hoc modo mentionem facit: Christianos autem, qui & permulti sunt, & vobis minimè cogniti, nominatim citare superuacaneum arbitror. Sed hoc sciatis velim, viros & mulieres, iuuenes & senes, puellas & vetulas, milites & priuatos, cuiusque generis, cuiusque ætatis extitisse: quorum alij flagris caesi, alij ignis incendio cremati, alij ferro percussi, parta victoria, coronas martyrij adepti sunt. Nonnullis autem longinquum hoc persecutionis tempus non satis fuit, ut Domino viderentur accepti, ipseque illos ad se reciperet. In quorum numero, ut verisimile est, ego ipse sum, cui adhuc vita suppetit. Ac propterea ipse qui dicit, Tempore accepto

Esa. 49.

audiui te, & in die salutis adiuui te, me in illud tempus distulit, quod mihi idoneum opportunumque fore norit. Quoniam autem de me meisque socijs rogatis, & quod loco sit vita nostra constituta, certiores fieri cupitis, accepistis, credo, qua ratione quidam ex Mariotide me, Gaium, Petrum & Paulum, à centurione, duce, militibus & feruis captiuos abductos de improviso ad orti, inuitos & minimè spontè sequentes vi abstraxerint, & à militibus auulsos secum abripuerint. Iam verò ego cum Gaio & Petro, solia cæteris fratribus separati, in desertum & squalentem Libyæ locum conclusi sumus, tridui viam à Parætonio distantes. quinetiam paulò longius progressus dicit: In vebem clam & ex occulto ingressi sunt, alios fratres inuisuri: presbyteri quidem Maximus, Dioscorus, Demetrius, Lucius: (Fauftinus enim & Aquila, qui hominum sermone celebriores sunt, in Aegypto vagi oberrant) Diaconi autem post illos, qui pestis contagione infecti interierunt, relictis Faustus, Eusebius, Chæremon: Eusebium dico, quem ab initio persecutionis Deus sua gratia roborauerat, & non modò ad ministeria confessorum, qui carceribus tenebantur, summo studio & omni animi contentione explenda, sed etiam ad lintea, quibus corpora beatorum martyrum iam vita defunctorum inuoluerentur, neglecto vitæ periculo conficienda præparauit. Præfectus verò nihil adhuc de sua in sanctos remittit acerbitate, sed alios, qui ad eum adducuntur, è medio, ut dixi, tollit: quosdam tormentis dilaniat, nonnullos arcta custodia & vinculis contabefacit: & quanquam præcipit, nè quisquam illos adeat, atque ad eò curiosè inquirat, ecquis reperiat, qui eos velit adire, Deus tamen propenso fratrum studio, & assiduo eorum curatione, illos istis rerum angustijs oppressos reficit subleuatque.

Li. 7. ca. 16.

Dionysius redit Alexandriam.

Vbi iam pax, sedata propè persecutione, constituta fuit, Dionysius redijt Alexandriam. In qua vrbe tam grauis seditio & bellum intestinum de integro ciebatur, ut fratres in ciuitate, propterea quòd omnes in alterutram seditionis partem diuisi erant, Dionysius nullo modo possèt inuisere. Vndè in ipso Paschatis festo ab ipsa Alexandria, velut exul ab exteraregione, per literas cum illis colloqui coactus fuit. Quinetiam aliam postea Epistolam ad Hieracem ecclesiarum Aegypti Episcopum de

de festorum celebratione conscripsit, in qua seditionis, quæ eodem tempore fuit Seditio Ale-
xandriae. Alexandria concitata, his verbis mentionem facit: Quid mirum, si arduum & difficile sit mihi apud eos, qui longinquiore locorum intercapedine distant, per epistolas tanquam coram sermones conferre, cum & mihi ipsi mecum colloqui, & proprio animo in varias partes distracto consilium dare anceps & periculosum videatur? Nam ad viscera mea, meos charissimos fratres, contubernales, vno animi consensu mecum cõcordes, ecclesiæ eiusdem ciues, cogor equidem necessarîo literas scriptas dare: eas tamen ad illos mittere videor mihi nullo modo posse. Facilius enim, non dicam in exteris regiones, sed ab oriente ad occasum vsque iter facere quisquam poterit, quam ab vna Alexandria parte ad alteram pergere. Media nanque ciuitatis platea plus habet periculi, plusque difficultatis ad transcundum, quam solitudo illa deserta longa, ac nullis hominum vestigijs trita, quam Israëlita vix duabus hominum ætatibus peragrârunt: & quam ipsum etiam mare rubrum, quod quidem in duas partes disruptum, & instar duplicis muri vtrinque erectum, prætergrediuntibus Exod. 14. Israëlitis transitum dedit perfacilem.

Porro autem cum pestifer ac letalis morbus bellum continuò insequeretur, cumq; Cap. 17. festi Paschatis celebratio modò appropinquaret, deinceps rursus fratribus scripsit Dionysius, & graues calamitatis perturbationes illis significauit his ferè verbis: In hac miseriarum turba alijs fortasse neque hoc tempus, neque aliud, immò neque illud ipsum tempus, quod homines putarent omnium lætissimum, nedùm alia tempora, ad festum celebrandum satis idoneum videretur. Etenim iam lamentationum Sauissima
pestis Ale-
xandriae. plena sunt omnia, iam lugent omnes, iam mœrores, iam querelæ vniuersam urbem propter multitudinem cum illorum qui modò mortui sunt, tum horum qui quotidie moriuntur, occupant. Nam sicut de primogenitis Aegyptiorum scriptum est, Exod. 12. sic & nunc ingens clamor editus. non enim est domus, in qua non sit mortuus. idque planè meritò. Multa nanque & graua incommoda, perduto eorum conatu, Christianis etiam ante hoc tempus importata fuissent. Primùm omnium nos ex urbe expulerunt: quo quidem tempore nos soli, cum ab omnibus persecutione exagitati essemus, & multati morte, festum lætis animis celebrauimus, & singula loca, ad singula afflictionum genera nobis præstituta, vt ager syluestris, solitudo deserta, nauis fluctibus iactata, diuersorium publicum, & horridus carcer, opportuna videbantur, in quibus celebres conuentus maximo cum studio ageremus. Christiano-
rum alacritas. Quin beati martyres, qui è vita cesserant, & à Deo in cælum ad epulas erant inuitati, festum omnium certè splendidissimum peregerunt.

His de rebus deinceps bellum & fames eos de improviso oppressere: quæ quamquam nos vnà cum gentilibus perferrebamus, soli tamen inter omnes, quacunque In rebus
duris pax &
trāquillitas
animorum. urgebant, æquo animo sustinimus: & tamen illarum rerum, quas illi cum consciuissent ipsi inter se, tum præterea perpessi essent, eramus ex æquo participes, pace tamen Christi, quam nobis solum clemens largitus est, rursum mirè nos ipsos oblectauimus. Cæterum vix tum nos, tum illi breuissima ad respirandum sumus intercapedine positi, cum pestis ista subito grassari cœpit: res planè illis ad terrendum omni metu formidolosior, ad excruciantum quauis calamitate inferior acerbiorque, & vt proprius illorum scriptor memorat, ad cogitandum solum omnium opinionione maior. Verùm nobis non eius generis putabatur, sed à Deo cum ad fidem nostram exercendam, tum ad tolerantiam animi probandam, nihilo minùs, quam aliarum incommodarum genera, quæ aliquandò obtigissent, cælitùs inflicta. Et sicut alicubi à nobis minimè abstinuit, sic in gentiles longè lateque oberrauit. paulò post adiungit ista.

Quamplurimi è fratribus nostris adeò immenso quodam charitatis & fraternæ In peste
summa erga
infectos
charitas. beneuolentiæ ardore erant inflammati, vt minimè suæ parentes vitæ, sed ipsi sibi inter se firmè adhærescentes, eos qui morbo opprimebantur, nulla sui cura aut cautione adhibita, sedulo inuiserent, illis inseruirent assidue, pro viribus ob Christi amorem curarent, vnà cum illis decederent è vita, lubentissimè contagione aliorum infecti, etiam morbum à proximis quodammodo ad se attraherent, suaque sponte aliorum mœrores beneuolè mitigarent. Multi item dum alijs ægrotantibus curam adhibent, illisque vires restitunt, ipsi aliorum mortem in se deriuantes, vitam amittunt. Et verbum illud, quod vulgò semper dicitur, quodque veræ beneuolentiæ solum videtur conuenire, nimirum vt singuli pro amicis abeant è vita, seque eorum causa,

causa, vt ita dicam, reiectamentum efficiant, re ipsa expleuerunt. Ex fratribus igitur, qui virtute facile erant praestantissimi, ad hunc modum mortem oppetiuerunt: quorum nonnulli erant presbyteri, alij diaconi, quidam è populo virtutis ergò multum laudati: adeò vt istud mortis genus, quod propter incredibilem pietatem & robustam fidem suscipiebatur, nihil à martyrij splendore abesse videretur. Quinetiam sanctorum corpora manibus erectis supinisque excipere, gremio suo reponere, occludere oculos, ora obturare, gestare humeris cadauera, deceter ornare, illis adhærescere, amicè complecti, lauare accuratè, & linteo funebri inuoluere non grauati sunt: ipsique, qui supererant, paulò post similia officia in se collata propterea adepti, quòd eandem mortis viam instarent, quam qui praeruerant instrisissent. Gentiles autem his omnibus fecere contraria. eos enim, qui aegrotare incipiebant, ab aedibus extrudere, deserere amicissimos, in plateis femiuuos projicere, cadauera insepulta canibus exponere dilananda, mortis participationem & quasi communionem auertere, quam planè vel infinita diuerticula quærentes, nullo modo poterant euitate.

Sic mundus
amat suos.

Cap. 18.

Scripta Di-
onylij.

Post istam Epistolam, cum ciuitatis status denuò pacatus esset & tranquillus, Dionysius fratribus, qui Aegyptum incoluerunt, aliam de festis celebrandis misit, & praeter illam, alias etiam varias exarauit. Extat item eius Epistola de sabbato, alia item de gymnasio. Hermànoni porrò & alijs in Aegypto fratribus literas conscribens, vbi aliam de Decij sceleribus & improbè factis, tum de facinorosis moribus illorum, qui Decium subsequerentur differuerit, pacis & concordia, quæ in Ecclesia Galieno regnante vigeat, meminit.

Cap. 19.

Nepos Chi-
liasta.

Præter ista omnia Dionysij opera, alij duolibri de Promissis erant ab eo elaborati. Causa cur hos scripserit, erat Episcopus Aegypti, nomine Nepos: qui promissa in sacris scripturis sanctis viris factitata, in hoc seculo, sicut Iudæi somniant, præstanda fore docuit: hominibusque persuadere laborauit, eos certo quodam millenario annorum numero in delicijs corporeis & voluptate in terra vikturos. Qui cum putaret se ex Ioannis Apocalypsi suam opinionem posse obtinere, librum, quem *ἑλεγχον ἀλλυγοπισθῶν*, id est, Reprehensionem eorum, qui allegorias componunt, inscribent, de hoc argumento edidit. Cui Dionysius in duobus illis libris, quos de Promissis contexit, acriter

Confutatur
à Dionysio.

contradicit. In horum posteriore inter alia sic scribit: Cum essem in loco quodam, qui Arsenoites dicitur, vbi, vt nôsti, iam pridem hoc dogma (Nepotis) prodijt in lucem, sic vt non modò schismata nascerentur, sed integræ ecclesiæ à fide deficerent, presbyteros eius sectæ, qui fratribus in singulis pagis vndique prædicabant verbum Dei, conuocavi, eosque magnoperè cohortatus sum, vt palàm præsentibus fratribus, audireque cupientibus, illorum doctrina exquisitè discuteretur. Atque cum librum, qui illis erat tanquàm quoddam propugnaculum & murus inexpugnabilis, ad me attulissent, confidens in vno loco cum illis, toto triduo à primo mane vsque ad vesperam, quæ in eo scripta erant, studiosè refutare conabar. Ibi tum quidem certè fratrum constantiam, studium veritatis, facile obsequium & prudentiam idè supra modum admirabar, quòd tam præclaro ordine, & tanta cum modestia rogabant, disceptabant, nobisque assentiebantur, atque etiam tam diligenter præcauebant, nè illis, quæ fuerant antè ab ipsis decreta, si quicquam in eis veritati repugnare videretur, mordicè adhererent: quinetiam contrarias rationes minimè omittebant nobis opponere, sed quòd ad eorum fieri poterat, ea quæ erant ab ipsis proposita, munire & defendere tentabant: & contra, vbi poscebat ratio sententiam mutare, & nostro assentire iudicio, eos nequiquàm omninò pudebat: deniquè conscientia integra, sincera cogitatione, & puris erga Deum ac simplicibus animis, ea quæ erant firmis rationibus & testimonijs, à sacris literis depromptis, confirmata, admodum approbabant. Ad extremum huius doctrinæ princeps & dux Coracion, omnibus fratribus qui aderant audientibus, palàm confessus est, nobisque attestatus, neque se velle deinceps, quandoquidem aduersarijs rationibus se putabat satis abundè conuictum, illi dogmati animum adhibere, neque de eo differere, neque mentionem facere, neque aliquandò illud vsquam docere. Vndè alij fratres, qui aderant, pro ista disceptatione in publico ecclesiæ conuentu habita, proque omnium conciliatione & concordia maximam lætitiã animis perceperunt.

Is est liber
Nepotis,
quo eius se-
ctatores ad
modum ni-
tebantur.

Cap. 21.

Præter Epistolas Dionysij supra commemoratas, alia complures eius extant Epistolæ: vt illa, quæ sunt contra Sabellium ad Ammonem ecclesiæ Bernicensis Episcopum missa: & ea, quæ ad Telephorum, & quæ ad Euphranorem data fuit: alia iterum

iterum ad Ammonem & Euporum. Quatuor item libros de eodem argumento, nempe contra Sabelij haresim composuit, quos gentili suo Dionysio, qui Romanus erat Episcopus, dedicauit. Non pauca praeter has sunt illius apud nos Epistolae. Quinetiam libri illius sunt, epistolae forma, pluribus verbis compositi: ut hi de Natura, Timotheo filio dicati: Alius de Tentationibus, quem Euphranori obtulit. Ad Basilidem porro ecclesiarum Pentapolis episcopum scribens, ait se commentarios in principium libri, qui Ecclesiastes dicitur, confecisse. Adde huc diuersas & varias eius Epistolas, ad eundem Basilidem scriptas, quas nobis reliquit.

Interea temporis Dionysius, cum iam decem & septem annis Episcopatum Alexandriae administrasset, duodecimo anno Imperij Galieni moritur. Haecenus ex Ecclesiastica Historia Eusebij Episcopi Caesarensis. De eodem Dionysio etiam Hieronymus in Catalogo scriptorum ecclesiasticorum inter caetera sic habet: Dionysius, Alexandriae urbis Episcopus, sub Heracla scholam *κατηχησίων* presbyter tenuit, & Origenis valde insignis auditor fuit. & tandem sic concludit ibi Hieronymus: Sed aduersus Paulum Samosatenum ante paucos dies, quam moreretur, insignis eius fertur Epistola. Moritur duodecimo Galieni anno. Caetera lector videat loco citato. nam ferè nihil nisi eius scripta commemorat, quae iam ex Eusebio didicimus. Athanasius Episcopus Alexandrinus Epistolam scripsit aduersus Arrianos, qua egregie confutat impios illos hareticos, falso hunc Dionysium suae hareses adstipulatorem fingentes. In ea Epistola vocat eum beatae memoriae Episcopum: dicit eum haresim propugnando nequaquam ab Ecclesia recessisse, sed in ea cum pietate obdormiuisse, atque eius memoriam haecenus cum patribus hucusquè celebratam esse, & in catalogum relatam. Vocat etiam eum beatum Dionysium, & catholicae Ecclesiae magistrum &c.

Athanasius testatur, eum falso fuisse apud Dionysium Romanum Pontificem delatum.

Cap. 22.

Athanasij de Dionysio testimonia.

VITA S. MARIAE AEGYPTIACAE, AVTHORE QUIDEM APVD GRAECOS SOPHRONIO HIEROSOLY-
morum Episcopo, interprete verò Paulo Diacono ecclesiae Neapolitanae, ut testatur etiam Sigebertus cap. 69. de Viris illustribus.

Habetur in perucusto M. S. Codice.

PRAEFATIO PAULI DIACONI.

Domino gloriosissimo ac praestantissimo regi Carolo.

Sciens gloriosissimam maiestatem vestram tam diuinis eloquijs, quamque sanctorum praecedentium exemplis valde delectari, cum iam dudum libellum conuersionis Mariae Aegyptiacae, cum Tomulo de cuiusdam Vicedomini penitentia, domino meo obtulerim: quia ille ipse casu quodam deperijt, nunc interim iussui vestro in eodem restaurando deuotus obediui. Obsequij quoque & deuotionis meae fuit, ut non simplicem tantum memoratae rei textum exhiberem, sed & alia quae digna superadicerem, de venerandis scilicet Constitutis & Gestis Praesulum Romanae Ecclesiae: quorum sanctionibus quam reuerenter Ecclesia vratur, maiestas vestra optimè nouit. Hoc autè breuitatis Compendium seruus vester idèd sumpsit, ut serenitas vestra, quam Reipub. fascibus valde oneratam attendo, cui sparsim diuersa non vacat percurrere scriptorum volumina, quasdam consuetudines Ecclesiasticas in breui, quasi in quodam Enchiridio inclusas tenere possit: Et quia secundum regalem industriam, studium domini mei in hoc feruere didici, ut facta dicta ve vestra iuxta auctoritatem irrefragabilem dirigere, & quid erga cultum diuinum tenendum, quid ve reijciendum sit, sollicitè disquirere & perscrutari, elucubrationis sit assiduae: qualiter eius diuinitatis ope muniti, prosperis successibus ad omnia currere mereamini.

Theophilus est: habeturque Tomo 1. Februarij 4. die, sed alio interprete.

PROLOGVS AVTHORIS, INTERPRETE PAV-
LO VENERABILI DIACONO SANCTAE NEAPO-
lis Ecclesie.

Tob. 12.

Matth. 25.

Secretum regis celare, bonum est: opera autem Dei reuelare & confiteri, honorificum est. Ita enim legitur, angelum dixisse Tobie post oculorum amissionem, gloriosamque illuminationem, & post illa transacta pericula, e quibus liberatus, consequutus est Dei pietatem. Etenim regis secretum manifestare, nociuum & valde periculosum est: & Dei gloriosa silere opera, magnum est anime detrimentum. Propter quod ego diuina tegere silentio dubitans, & pigro imminens seruo, metuens condemnationis iudicium, qui a Domino talentum accipiens, fodiens in terram abscondit, & datum ad operationem celauit extra negociationem, facram ad me prolatam narrationem nequaquam silebo. Sed nullus mihi sit incredulus scribenti de eis, quae audiui, nec quisquam me mentiri estimet, de rei magnitudine dubitans. Mihi enim absit sacris metiri rebus, & adulterare verbum, ubi Deus memoratur. Ei autem, qui minimè intelligit, & indignus est Dei magnitudine, qui carnem assumpsit, & incredulus est ista dicenti, non mihi pertinebit periculum. Si qui autem illi sunt, qui cum huius scripturae legerint textum, gloriosam rei admirationem sanè credere renuerint, & illis Dominus misereatur, faciatque capaces sancti verbi, ne rei existant Dei miraculorum, quae plura in suis fieri praedestinauit electis: quoniam & ipsi humanae naturae infirma considerantes, impossibilia decernunt ea, quae de hominibus sanctis gloriosa dicuntur. Assumam decetero narrationem, ipsam rem referens, quae in hac nostra generatione facta dinoscitur, quam sacer vir, diuina & agere & docere edoctus, narrauit. Sed ut supra dictum est, nullus hac ad incredulitatem trahat, considerans impossibile fieri in hac nostra generatione tam grande miraculum: quia gratia Dei per omnes generationes in sanctas pertransiens animas, amicos Dei facit & prophetas: quemadmodum Salomon secundum Deum docuit. Tempus nunc est sacrae proderet narrationis initium, magnum virileque certamen venerabilis Mariae Aegyptiacae, videlicet qualiter expleuerit tempora vitae suae.

Sap. 7.

VITA S. MARIAE AEGYPTIACAE, ALIO STY-
LO, ET QUIDEM, NISI FALLOR, MELIORI E GRAECIS
*conuersa, quam sit ea, quae vulgò circumfertur. Hec autem versio, quam nunc
edimus, in per antiquo manuscripto exemplari attribuitur Paulo Dia-
cono, cuius etiam potius eam esse crediderim, quam alteram
illam vulgò vsurpatam, quae tamen multis locis cum
hac ad verbum concordat.*

9. Aprilis.

Zosime mo-
nachi per-
fectio.

In monasterio Palaestinarum fuit vir vitae moribus & verbo ornatus, qui ab ipsis cunabulis, monachicis est actibus diligenter instructus, & conuersationibus veraciter educatus, nomine Zosimas. Et nullus nos astringit dicere Zosimam illum, in praedicationis erroneae dogmatibus accusatum sectae alterius. Alius enim hic, & alius ille, & multa inter utrosque distantia, licet vnum uterque sortiti sint vocabuli nomen. Hic itaque Zosimas ab initio in vno Palaestinarum conuersatus est monasterio, & omnem pertransiens monachicam disciplinam, in abstinentiae opere omnium factus est probatissimus. Omne enim praecipit sibi traditum canonis ab his, qui ab infantia educati sunt in lucta perfectae disciplinae monachicae, irreprehensibiliter conseruabat. Multa etiam & ipse sibi adiiciens superaddidit, cupiens carnem spiritui subiugare. Nec enim in aliquo offensus comprobatur. Ita enim fuit in cunctis perfectus monachicis actibus, ut

multoties multi monachi de prædicti loci monasterijs & de longinquis patribus ad eum confluentes, eius exemplis atque doctrinis se constringerent, & ad illius imitationem abstinentia, se multo magis subiugarent.

Hæc itaque omnia in se habens, à meditatione sacri eloquij nunquam discessit, sed siue in strato suo quiescens, siue surgens, aut operam tenens manibus, vel cibum, si conueniebat ut sumeret, capiens: bono, quo ille uti consueuerat, spiritualiter utebatur, vnumque opus habebat perpetuum, nunquam deficiens psallere, frequenter & meditationem facere sacri eloquij. Multoties enim, ut asserunt, & diuina illustratione dignus effectus est à Deo sibi visionis ostensa: & mirum non est nec incredibile. Si enim, ut ait Dominus, beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt: quanto magis qui suam purificauerint carnem, sobrii semper animoque peruigiles, oculis diuinam prospiciunt illustrationis visionem, iudicium hinc præparata futura * bonitatis accipientes? Dicebat autem ipse Zosimas, ab ipsis, ut ita dicam, maternis vlnis in hoc se esse monasterio traditum, & vsque ad quinquagesimum tertium annum in eo cursum monachicum peregrasse. Post hæc autem pulsatus est à quibusdam cogitationibus, quasi iam in omnibus esset perfectus, alterius non indigens in vlllo doctrina. Hæc autem, ut dicebat, intra se cogitabat: Nunquid est in terris monachus, qui solitudinem dilexerunt, tradere mihi, aut iuuare me valens in aliquo, quod ignorem, aut quod ego in monachico non expleuerim opere? Nunquid inuenitur eorum, qui solitudinem dilexerunt, vir, qui prior me in actibus sit? Hæc & his similia eo cogitante, adstitit quidam & dixit ei: O Zosima, bene quidem, & sicut possibile fuit homini, decertasti: bene cursum monachicum consummasti. Tamen nullus est, in omnibus qui se perfectum demonstrat. Maior enim lucta præsens, quam illa quæ præterijt, licet tu nescias. Ut autem cognoscas, quantæ sint & aliæ viæ salutis, egredere de terra & de cognatione tua, & de domo patris tui, ut Abraham ille patriarcharum eximius, & veni ad monasterium, quod iuxta Iordanem adiacet flumen.

Mox igitur secutus dicentem, egressus de monasterio, in quo ab infantia conuersatus est, & perueniens ad Iordanem, omnibus fluminibus sanctiorem, dirigitur ab eo, qui vocauit eum, in monasterium, in quod illum Deus venire præcepit: pulsansque manum ianuam, loquitur prius monacho, qui ianuam obseruabat, & ille nunciauit eum Abbati. Qui suscipiens eum, habituque & specie religiosum conspiciens, postquam flexit genua, ut mos est monachis, accepta oratione, hoc eum interrogauit: Vnde frater aduenisti? & quam ob rem apud humiles te coniunxisti monachos? Zosimas autem respondit: Vnde quidem veni, non puto necessarium dicere: edificationis autem gratia Pater adueni. Audiui de vobis magnalia & laude digna, & posse Deo per vos animam sociari. Dixit autem ei Abbas: Deus, frater, qui solus sanat animæ infirmitatem, ipse te & nos doceat diuina mandata, & dirigat omnes ad ea facienda, quæ opportuna sunt. Homo enim hominem ædificare non valet, nisi vnusquisque attendat semetipsum frequenter, & sobrio intellectu, quod expediens est, operetur, Deum habens cooperatorem. Tamen quoniam, ut dixisti, charitas Christi te videre nos humiles monachos perduxit, mane nobiscum, si ob hoc venisti, & omnes nos nutriet pastor bonus sancti spiritus sui gratia, qui animam suam dedit liberationem pro nobis, & proprias oues vocat ex nomine. Hæc dicente Abbate, flecens iterum Zosimas genua, accepta oratione, respondit, Amen. & mansit in eodem monasterio.

Vidit autem ibi seniores, actibus & visione splendentes, spiritu feruentes & Domino feruientes. Psallentia enim ibi erat incessabilis, totius noctis habens stabilitatem, & in manibus semper operatio, & in ore Psalmi diuini absque diminutione. Sermo ibi otiosus non proficiebat: cogitatio auri argenti que, aut rei alicuius apud illos non erat, nec nomen apud eos cognoscebatur: sed vnum erat primum solummodò, quod defestabatur ab omnibus, ut vnusquisque mortuus esset corpore, sicut semel eis, quæ in seculo sunt, mortificatur non viuens. Cibum autem habebant in deficientem, diuinitatis eloquia: nutriebant verò corpus necessarijs pane & aqua, ut multo magis apud diuinam charitatem apparerent efficaces.

Hæc Zosimas, ut dicebat, perspicuus, ædificabatur valde, extendens se ad perfectionem, & crescere faciens proprium cursum, cooperatores inueniens, optimè diuinum innouantes paradysum. Transactis autem aliquot diebus, appropinquauit tempus, quando sacra ieiunia Christianis traditum est celebrare, & purificare seipsos ob diuinam passionis resurrectionisque Dei salutationem. Ianua autem monasterij nunquam aperiebatur,

batur, sed semper erat clausa, & absque vlla perturbatione monachi cursum suum explebant: nec enim erat licitum aperire aliquando, nisi fortassis monachus propter aliquod opus necessarium adueniebat. Solitarius enim erat locus ille, & plurimis vicinorum non solum inusitatus, sed & incognitus. Canon autem talis à patris seruebatur temporibus: propter quod, ut considero, Deus Zosimam perduxit in idem monasterium.

Dehinc ergo referam, qualiter ipsius monasterij seruabatur traditio. Dominica, quæ primam ieiuniorum hebdomadam nominari mos est, agebantur pro consuetudine diuina sacramenta, & vnusquisque particeps efficiebatur viuifici ac intemerati corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi. Et solito modicum cibi fumentes, congregabantur omnes in oratorium, & curuatis genibus, factaque suppliciter oratione, salutabant se inuicem monachi, & publicitus genu flexo amplectebantur Abbatem, postulantes orationem, ut haberent ad inchoatum certamen cooperatricem & comitem. His ita se habentibus, fores monasterij patefiebant, & psallentes consona voce, Dominus illuminatio mea & salus mea, quem timebo? Dominus defensor vitæ meæ, à quo trepidabo? &c. exhibant omnes, multoties aut duos aut tres monasterij custodes relinquentes, non ut custodirent ea, quæ intus erant reposita, (Non enim erant apud illos aliqua furibus congrua) sed ne oratorium absque diuinis relinquerent solennijs. Vnusquisque autem secum annonam ferebat, prout poterat aut volebat. Nam alius portabat aquam, corpori ad mensuram sufficientem, alius carycas, alius palmarum fructus dactylos, alius verò legumina aquis infusa, alius nihil præter corpus proprium & vestimentum, quo utebatur. Nutriebantur autem, quando necessitas exigebat naturæ, herbis quæ nascebantur per solitudinem. Canon autem erat vnusquisque sibi ipsi & lex absque præuaricatione, ut non cognosceret aliquis confocium, qualiter abstinebat, aut quomodo agebat. Iordanem enim mox transmeantes, longè abinuicem se sequestrabant, & nullus se iungebat ad socium, ciuitatem æstimantes solitudinem. Sed & si vnus ex ipsis à longè venientem ad se aliquem videbat, mox declinabat de itinere, & ad aliam partem pergebat. Viuebat autem sibi & Deo, psallens frequenter & constituto gustans tempore cibum. Ità omnia ieiunia celebrantes, reuertebantur ad monasteriū antè viuificum diē resurrectionis Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi, cum festam Dominicam cum ramis palmarum celebrare sancta accepit Ecclesia. Reuertebantur autem, vnusquisque habens proprii laboris testem agricolam, propriam conscientiam, cognoscentem qualiter operatus est, & qualia laborum semina seminauit. Et nullus villo modo interrogabat alium, quomodo aut qualiter laboris certamina consummasset.

Hic est itaque huius monasterij Canon, & ita perfecte & optime custodiebatur. Vnusquisque enim, ut dictum est, per solitudinem Deo iungebatur, & in semetipso decertabat, ne hominibus placeret, sed soli Deo. Illa enim, quæ propter homines fiunt, ut hominibus placeant, aguntur: & non solum non proderunt facientibus, sed multo damno talia agentibus efficiuntur obnoxia. Tunc itaque, Zosimas cõsuetam monasterij lege transmeauit Iordanem, modicum, quid pro corporis necessitate deportas congruum, & vestem qua utebatur: & Canonem quidem celebrabat, solitudinem pertransiens, & tempore esca necessitatem faciebat naturæ. Sedebat autem nocte in terra, modicum quiescens, & somnum ad modicum gustans, vbicunquè eum vespertinum reperiebat tempus. Diluculo autem properare incipiebat, semper incessabile eundi habens propositum. in desiderio enim habens, ut dicebat, introire in solitudinem, & sperans inuenire aliquem patrem in ea habitantem, qui eum posset aliquid ædificare, sicut desiderabat, sine cessatione iter agebat, quasi ad aliquem iam manifestum festinans. Viginti autem dierum exigens iter, cum sextæ horæ tempus aduenit, stetit modicum ab itinere: & conuersus ad Orientem, agebat solitam orationem. Consueuerat enim in constituto diei tempore figere itineris cursum, & stans psallere, & genu flexo orare. Dum autem psalleret, & in cælum inspiceret intentis obtutibus, vidit à parte dextra, ubi stans sexta orabat, umbram quasi humani corporis apparentem: & prius quidem turbatus est, phantasiam alicuius spiritus existimans se vidisse, & contremuit: signo autem crucis se municiens, & à se timorem proijciens, (Iam enim & orationis eius finis instabat) conuertens oculos, vidit aliquem in veritate properantem ad partem Occidentis. Mulier autem erat, quod videbatur, corpore nigerrimo, præ solis ardore denigrata, & capillos capitis habens ut lana albos, & ipsos modicos, non amplius quam vsque ad ceruicem descendentes.

Hæc itaque Zosimas videns, & desiderata dulcedinis gauisus effectu gloriosæ visionis, cepit festinanter currere in eam partem, quod & illud, quod apparuit, festinabat.

Gau.

Psal. 26.

* paruum
panem,Dominica
palmarum.Vanæ glorie
paucesStaturum
diei tempus
dicit Tertiam,
Sextam,
Nonam &c.

Gaudebat enim gaudio magno. Non enim viderat in spatio dicrum illorum speciem hominis, aut animalium vel volucrum bestiarumque formam. Desiderabat igitur cognoscere, quæ vel qualis bestia esset, quæ videbatur, speras quoniam alicuius maiorum efficeretur prospectus. Illa autem ut vidit e contra Zosimam venientem, coepit fugiens currere ad interiorē solitudinem. Zosimas autem etatis senectam obliuiscens, & laborem non reputans itineris, tetendit rapidissimo cursu, desiderans cōiungi fugienti. Hic ergo sequebatur, illa autem fugiebat. Erat autem cursus Zosimæ velocior, & paulo efficiebatur propinquior. Vbi autem appropinquauit, ut iam etiam posset vox audiri, coepit, has voces emittens, clamare Zosimas cum lachrymis: Cur me fugis decrepitem peccatorem, serue Dei? Verè sustine me, quicumque es, per Deum te coniuro, pro cuius nomine hanc inhabitas solitudinem. Sustine me infirmum & indignum senem. Sustine me pro spe, quam habes pro tanti laboris remuneratione. Sta, & tribue orationē & benedictionem seni per Deum, qui neminē aliquandō proijcit. Hæc cum lachrymis Zosima postulante, venerunt currentes in quendam locum, in quo quasi aridus torrens designabatur, in quo fuisse torrentem consideravit: sed locū illum talem conuenit habere similitudinem, quomodo & in terra illa apparebat. Ut venerunt itaque in prædictum locum, illud, quod fugiebat, descendit, & item ascendit in partē aliam. Zosimas autem clamās & nusquam progredi valens, stetit in alia parte loci, qui speciem videbatur habere torrentis, & addit lachrymas lachrymis, & suspiria cumulauit suspirijs, ut multo magis ex propinquo stridorem lucūs audiret.

Mariam fugientem Zosimas insequitur.

Tunc illud corpus, quod fugiebat, vocem talem emisit: Abba Zosima, ignosce mihi propter Dominum, quoniam manifestare me tibi conuersa non possum. Mulier enim sum, & omni corporeo regmine nuda, ut ipse vides, & corporis turpitudinem habens intectam. Sed si vis peccatrici mulieri orationem verè tribuere, proijce mihi indumentum, quo circumdatus es, ut possim muliebrem infirmitatem operiens, conuerti ad te, & tuas accipere orationes. Tunc tremor nimiusque metus & mentis excessus accepit Zosimam, audientem scilicet, quia eum ex nomine vocaret Zosimam. Strenuus enim erat vir ille valdè, & diuinitatis dono prudentissimus, & cognouit, quia ex nomine non vocasset eum, quē nunquam viderat, de quo nec vnquam audierat, nisi manifestissimè prouidentia gratia fuisset illustrata. Fecit autem cum festinatione, quod iussum est ei: & exuens se pallio, quo erat indutus, terga versùs proiecit ei. Illa accipiens, in quantum potuit tegens partem corporis, quam oportet plus tegere cæteris, præcinxit se, & conuersa ad Zosimam, ait ei: Quid tibi visum fuit Abba peccatricem videre mulierculam? Quid quærens à me videre aut discere, tantum non recusasti tolerare laborem? Ille autem in terram prostratus, poscebat benedictionem secundum morem accipere. Prostravit autem se & ipsa, & vtrique iacebāt in terra, alius ab alio poscēs benedictionem: & non erat aliud ab alterutro audire, nisi tantum, Benedic.

Suo nomine appellat Maria Zosimā, hactenus inuisū.

Post multarum autem spatium horarum dixit mulier ad Zosimam: Abba Zosima, tibi competit benedicere & orare. Tu enim presbyterij honore suffultus es, & plurimam annis sancto assistis altari, & donis diuinitatis Christi secreta rimaris. Hæc verò verba Zosimam in magnū timorem & certamen magis inducebant, & tremens senex, sudoris guttis infundebatur. Dicit autem ei desiciens viribus & quasi halitu iam intercluso: Manifesta iam quidem es ex ipsa visione, o spiritualis mater, quoniam tu ad Dominum profecta es, & fortiori parte seculo mortua es. Manifestè autem plus omnibus tributa est tibi gratia, ut me vocares ex nomine, quem nunquam vidisti. Sed quia gratia non ex dignitate cognoscitur, sed ex animarum actibus significari consuevit, ipsa benedictio propter Dominum, & orationē tuā perfectionis tribue indigentia mea. Perseuerantiæ autem senis compassa, dixit: Benedictus Deus, qui salutem procurat animarum: & Zosima respondente, Amen, surrexerunt vtrique de terra, & ait mulier seni: Homo, quam ob rem ad me peccatricem venisti? Tamen quoniam quidem te gratia spiritus sancti direxit, ut aliquod ministerium exhibeas, meæ exiguitatis corpori congruum, dic mihi, quomodo hodiè Christianissima regitur tribus, quomodo Imperatores, quomodo sancta Ecclesiæ pascitur grex. Zosimas autē respondit: Mater, tuis orationibus sanctis pacem stabilē Deus largitus est: sed suscipe indigni mei consolationem, & propter Deum ora pro omni mundo, & pro me peccatore, ut non huius cursus & itineris labor sine fructu mihi efficiatur, & tantæ solitudinis via. Et illa respondit ad eum: Te quidem oportet Abba Zosima sacerdotij, ut dixi, habentem honorem, pro omnibus & pro me orare. in hoc enim & vocatus es. Sed quia obedientia præceptū habemus,

Diuinitus docta nouit eū esse presbyterum.

quod mihi à te iussum est, bona faciam voluntate. Et hæc dicens, ad Orientem conuersa, & eleuatis in excelsum oculis manibusque extensis, cœpit orare motu tantum labiorum in silentio, ita vt vox penitus non audiretur, quæ possit intelligi. Vnde & Zosimas nihil potuit ex ipsa oratione agnoscere. Stabat enim, vt dicebat, tremens, terram conspiciens, & nihil vilo modo loquens. Iurabat autē, Deum testem verbi proponens, quoniam vt vidit eam perseverantem in orationis constantia, paululum eleuatis ab aspectu terræ oculis, vidit eam eleuatam quasi cubitum vnum à terra, & in aëre pendentem orare. Hoc autem vt vidit, nimio pauore correptus, prostrauit se in terram: sudoreque suffusus & nimium perturbatus, nihil dicere præsumebat: in seipso autem dicebat: Domine miserere.

Præ feruore spiritus, corpus quoque sursum tollitur.

In terra autem prostratus iacens, scandalizabatur in mente, putans nè forte spiritus esset, qui se fingeret orare. Conuersa autem mulier, erexit monachum, ita dicens: Quid te Abba cogitationes tuæ perturbant scandalizari in me, quasi spiritus sim, & fictam faciam orationem? Certus esto, homo, peccatricem me esse mulierculam, at tamen sacro circumdatam baptisate: & non sum spiritus, sed fauilla & cinis & totum caro, & nihil spiritualis phantasia aliquando vel ad mentem reducens. Hæc dicens, signo Crucis signat frontem suam, oculosque & labia: simulque & pectori vexillum Crucis infigens, ita dixit: Deus, Abba Zosima, de aduersario Ecclesie & immissionibus eius liberet nos, quoniam multa super nos est inuidia eius. Hæc audiens senex, prosternit se, & apprehendit pedes eius, dicens cum lachrymis: Obscuro te per Dominum Iesum Christum, verum Dominum nostrum, qui de virgine nasci dignatus est, pro quo hæc induta es nuditate, pro quo has carnes ita expendisti, vt nihil abscondas à seruo tuo, quæ es, & vnde, vel quando & qua occasione solitudinem hanc inhabitasti. Sed omnia, quæ circa te sunt, edicito mihi, vt Dei magnalia facias manifesta. Sapientia enim abscondita & thesaurus occultus, quæ vtilitas in vtrisque? sicut scriptum est. Dic mihi omnia propter Dominum. nec enim pro gloriatione aut ostentatione aliquid dices, sed vt mihi satisfacias peccatori & indigno. Credo enim Deo, cui viuus, cum quo & conuersaris, quoniã ob huiuscemodi rem directus sum in hanc solitudinem, vt ea, quæ circa te sunt, Deus faciat manifesta. Non enim nostræ virtutis est, iudicij resistere Dei. Nisi fuisset acceptabile Christo Deo nostro manifestare te & qualiter decertasti, nec te ipsam permetteret videri ab aliquo, nec me confortaret tantam properare viam, nunquam valentem progredi, aut de cellula mea procedere.

Multa inuidia diaboli aduersum nos.

Eccles. 20.

Hæc eo dicente, sed & alia plura, eleuans eum mulier, dixit: Verè erubescō, Abba meus, dicere tibi turpitudinem meorum actuum: tamen quia vidisti nudum corpus meum, denudabo tibi & opera meorum actuum, vt cognoscas quantæ turpitudinis & luxuriæ confusione & opprobrio repleta est anima mea. Non enim, vt tu ipse considerasti, propter aliquam gloriam meam, quæ circa me sunt, volo narrare. Quid enim potero gloriari, quæ diabolo vas sui electionis effecta? Scio autem, quia si cœpero narrare ea, quæ sunt de me, fugies à me, quemadmodum quis fugit à facie serpentis, auribus non sustinens audire inexpedibilia, quæ sum operata. Dicam tamen, nihil negans, & verius referam, supplicans tibi prius, vt non deficias orare pro me, vt misericordiam merear inuenire in die iudicij. Et senex suffusus lachrymis, flebat. Tunc cœpit mulier narrare ea, quæ de se erant, ita dicens:

Exponit Maria Zosimæ anteactam vitam suam.

Ego, frater, patriam Aegyptum habui. Parentibus autē meis viuentibus, duodecimum gerens ætatis annum, affectu illorum spreto, in Alexandriam veni: & quomodo quidem virginitatem meam in primis violauerim, & qualiter indefinenter & insatiabiliter vitio libidinis subiugata iacuerim, erubescō considerare. Hoc enim non breue est dicere: illud verò citius dicam, vt possis cognoscere insatiabilem vitij mei ardorem, quem habui in amore stupri. Decem & septem & eo amplius annos (ignosce) publice populo transi, in incendio iacens luxuriæ. Non propter alicuius donum virginitatem meam perdidit: neque enim ab aliquibus dare volentibus aliquid accipiebam: quippe libidinis furore succensa, hoc considerabam, vt amplius ad me concurrere gratis facerem, nefarium stupri mei implens desiderium. Neque enim consideres, quia pro diuitijs nihil accipiebam. mendicans nanque viuebam, aut multoties stuppam filando. Desiderium enim, vt dixi, habebam insatiabile, ita vt indefinenter me in sterquilinio luxuriæ volutarem. Et hoc mihi erat pergratum, & hoc vitam existimabam, si indefinenter naturæ iniuriam peregissem. Hoc modò me vitam ducente, vidi in quodam æstus tempore multitudinem Libyorum & Aegyptiorum quasi ad mare concurrentem. Repetitaque

itaque aliquem, & interrogavi: Quò putas festinant viri isti, qui currunt? Dixit autem mihi: Hierosolymam omnes ascendunt ob sanctæ Crucis exaltationem, quæ post aliquot dies solito celebratur. Dixi ad eum: Puras suscipiet me, si voluero abire cum ipsis? Et ille dixit: Si habes naulum, nullus te prohibebit. Dixi ei: Verè frater naulum vel sumptum non habeo. Vadam autem & ascendam in vnam nauim, quam conduxerunt, & licet noluerint, enutrient me: memetipsam eis tradã. Corporis enim mei potestatem habentes, pro nauulo accipiant. Propterea autem cum eis volui ambulare, (Abba meus ignosce) vt multos haberem cooperatores in meâ libidinis passione.

Dixi tibi, mi domine senex, ignosce mihi: nè compellas me meâ dicere confusionẽ. Contremisco enim, nouit Dominus. Maculat enim & te & ipsum aërem isti sermones mei. Zosimas autem terram lachrymis infundens, dixit ei: Dic propter Dominum, ô mater mea, dic, & nè prætermittas sequentia tam salutifera narrationis. Illa autem adiungens priori narrationi, addidit hæc: Adolescens ille, audiens sermonum meorum scurrilitatem, ridens discessit. Ego autem fufum, quem manu tenebã, proijciens, (hunẽ enim, etsi post tempus, conueniebat me tenere) eucurri ad mare, quò illos perspexi currentes, & vidi iuuenes aliquot in litore stantes, numero quasi decem, corpore motuque acerrimos, & ad id, quod mihi erat pergratum, optimos visos. Erant autem & alij, qui iam naues ascenderant. Impudenter autem, vt mihi consuetudo erat, & irreuerenter in medio eorum me dedi, dicens: Accipite & me vobiscum, quò pergitis: non enim ero ingrata vobis. Sed & alios fordidiores proferens sermones, omnes ad ridendum commoui. Illi autem inuerecundum motum meum videntes, accipientes me, in nauiculam duxerunt. Exindẽ autem nauigationẽ cœpimus. Quæ autem post hæc acta sunt, quomodò tibi enarrare potero, ô homo Dei? Quæ lingua dicere vel auris valet audire ea, quæ in nauigio vel itinere facta sunt? quomodò & nolentes ad peccandum miseros ego compellebam. Non est narrabilis vel inenarrabilis nequissima species, cuius non sim infelicibus magistra sceleris effecta. Ergò nunc satisfactus esto, quia stupefco, quomodò meas mare illud sustinuit iniquitatum luxurias, quomodò terra non aperuit os suum, & in infernum viucentem me demersit, quæ tantas in laqueũ induxi animas. Sed, vt arbitror, meam Deus, qui neminẽ vult perire, sed omnes fieri saluos, requirebat penitentiam. Non enim vult mortem peccatoris, sed longanimiter expectat, sustinens conuersionem. Sic itaque cum magna festinatione ascendimus Hierosolymam: & quantos quidem dies ante festiuitatem in ciuitate commorata sum, similibus nequissimis vacui operibus, magisque peioribus. Non enim contenta fui iuuenibus, mecum in mari luxuriantibus & in itinere, sed & alios multos peregrinos & ciues in mei sceleris actus congregans, coinquinaui seducens.

Quandò autem venit sanctæ Exaltationis festiuitas preciosæ Crucis, ego quidem, sicut & prius, præibam, iuuenum illaqueans & capiens animas. Vidi autem primo diluculo omnes ad ecclesiã vnanimiter concurrentes. Abij & ego, currens cum currentibus, & veni cum illis in atrium templi: & cum venisset hora exaltationis diuinæ Crucis, impingebam & impingebam, repellebarque quodammodò, festinans ingredi cum populo magno conatu: & quidem vsque ad ianuam templi cum his, qui ingrediebantur, cum magna laboris tribulatione appropinquabam & ego infelix: quandò autem ianuã ingredi debebam, illi quidem omnes sine impedimento ingrediebantur: me autem diuina aliqua virtus prohibebat, non indulgens introitum. Mox igitur repulsã, eijciebar foras: & eiecta, inueniebar sola in atrio stans. Considerans autem per muliebrem impotentiam hoc mihi euenire, iterum alijs me immiscebam, vim mihi quodammodò faciens introeundi, sed enim laborabam in vacuum.

Vt enim limina vestigio contingebam, omnes interiùs recipiebantur, nullum habentes impedimentum, me autem solam non recipiebat: sed quasi multitudinis militaris manibus modò hinc, modò inde repulsã & eiecta, vt mihi ingredienti aditũ clauderet, ita me repentina aliqua prohibebat virtus, & iterum inueniebar in atrio. Hoc tẽr & quatẽr passã & facere conans, nihilque proficiens, desperans de cetero & amplius nusquam progredi valens, (fuerat quippe corpus meum à vi comprimẽtium valdẽ contractum) recedens discessi, & steti in quodam angulo atrij templi, & vix aliquandò, ob quam causam prohiberer videre viuificum lignum, in cogitationem reduxi. Terigit enim mentem & cordis mei oculos intellectus salutis, recogitabamque quia squalida actuum meorum scelera mihi introeundi aditum obserabant. Cœpi itaq; flens nimum conturbari & pectus tundere, atque suspiria de profundis cordis proferens, & gemens

Exaltatio
S. Crucis.

Tim. 2.
Ezech. 18.

Non admittitur
intra
templi di-
uinitus re-
pulsã.

Impulsi et ad eam in loco, in quo stabam, sursum imaginem sancte Dei genitricis stantem, & aio, ad eam intentè & indeclinanter attendens: Domina virgo, quæ Deum verum genuisti secundum carnem: scio enim scio, quia non est condecens nec opportunum, me sic horridam adorare imaginem tuam vel contemplari oculis, tantis foribus pollutis, quæ semper esse virgo dinosceris & casta, quæ corpus & animam habes mundam & immaculatam: iustum autem est, me luxuriosam à tua purissima castitatis munditia abominari & proijci. Tamen quoniam, ut audiui, ob hoc effectus est Deus homo, quem ipsa digna genuisti, ut peccatores vocaret ad poenitentiam: adiua me solitariam & nullum habentem adiutorium. Præcipe, & mihi licentiam tribue ingrediendi in ecclesiam patefactum aditum. Non efficiar aliena à visione preciosissimi ligni, in quo adfixus Deus homo, quem concipiens ipsa virgo genuisti, proprium sanguinem dedit pro mea liberatione. Iube, ô Domina, & mihi indignæ ob diuinæ Crucis exaltationem ianuam patefieri, & te ex te genito Christo dignissimam do fidei usorem, quia nunquam vltra meam carnem coinquinabo per horrida commixtionum ludibria: sed mox ut filij tui, Virgo, me lignum adorare concesseris, renuntiabo seculo & omnibus, quæ sunt seculi, & vadam vbi præceperis ac demonstraueris salutis viam, quia tu pro me fidem dixisti.

Propositum
corrigere
vitam.

Obserua,
quid proficit
Sanctorum
inuocatio.

Gratias
agit matri
Dei.

Hæc dum dicerem, satisfeci menti meæ, quòd sancta Dei genitrix posset pro me hæc omnia obtinere. Derelinquens itaque locum, in quo orabam, miscui me inter hos, qui templum ingrediebantur, nullusque repertus est, qui me foras repelleret: sed magis ut vnda maris, ita me turba intrò impellebat appropinquare sancto loco, quem prius nec pedibus calcare poteram. Tunc ex nimio gaudio apprehendit me pauor, dum me viderem locis ad stare sanctis, vbi prius iniquitas mea me ingredi prohibebat. Nam absque vilo labore adoravi lignum sanctæ Crucis, & sensi ibi odorem suauitatis, & merui videre omnia Dei mysteria. Et egrediens ad illam, quæ me fide duxerat, adiungensque me in illum locum, in quo promissiones fidei dictionis sanctæ Dei genitrici feceram, flectens genua, his cœpi loqui sermonibus: Tu mihi Domina miserata es, measque preces non repulisti: per te merui gloriam Dei, quam peccatores percipere non possunt. Per te glorificabo Deum, peccatorum recipientem poenitentiam. Quid amplius queram, quam quòd merui videre diuina mysteria? Appropinquauit ô Domina tempus, in quo mea debeat impleri promissio. Nunc vbi tibi placuerit, dirige me, & demonstra mihi poenitentiam & salutis viam. Dum hæc dicerem, audita est vox dicentis: Si Iordanem transieris, illic bonam inuenies requiem. Ergò dum talem audiuissem vocem, credens eam propter me fuisse dictam, cum lachrymis meas leuaui manus, & ita dixi Dei genitrici: Domina mi, Domina ne derelinquas neque deferas me: sed iugiter custodias, vbi tu me vis ire. Et hæc dicens, egressa sum atrium templi: & videns me quidam pius vir, obtulit mihi pro eleemosyna nummos tres, dicens: Suscipe mater. Ex quibus minutos tres comparauit panes, quos mecum pro benedictione tuli in via. Interrogauique virum illum, à quo panes emeram, vbi vel quæ esset via, volentibus ad Iordanem ambulare flumen: qui ostendit mihi portam ciuitatis, per quam iter ad Iordanem facerem.

Percipit
Eucharistiam.

Psal. 54.

47. annis de-
git in soli-
tudine.

Mira victus
parfimoniam.

Exinde egrediens, initium viæ cum lachrymis faciebam. Erat autem quasi tertia hora, quando lignum adoravi, & ante solis occasum attigi oratorium sancti Iohannis Baptistæ, super ripam Iordanis positum. Mox faciem & pedes ex ipsius aqua fluminis laui, & sacrosancta mysteria merui in eodem sancti Iohannis Baptistæ percipere monasterio. Ibi que vnus panis dimidium edens, bibensque aquam Iordanis, in terra me collocaui. Alio vero die ascensum nauiculam, transfretavi Iordanem, enixius deprecans sanctam & immaculatam Virginem, ut ipsa mihi viam ostenderet salutis, sicut ei placeret. Peruenique in eremum, & ex illo tempore vsque nunc semper elongauit fugiendo, habitans in deserto, & expectans Deum meum, qui saluos facit conuertentes ad se. Zosimas autem ait ad eam: Quot anni sunt, domina mi, ex quo hanc habitas eremum? Responditque ad eum mulier: Quadraginta & septem anni sunt, ut existimo, ex quo de sancta egressa sum ciuitate. Dicit ei Zosimas: Quem inueneras aut inuenis cibum, ex quo hoc habitas desertum? Mulier respondit: Duos quidem & dimidium ferebam panem, quando Iordanem transieram, qui per tempora quasi lapides duri facti fuerant. Ex his modicum comedendo, aliquantos transegi annos, Dicit ei Zosimas: Et absque labore tot annos patiens euasisti, vel subita conuersationis mutatio non tibi incussit labores? Respondit illa: Rem nunc me interrogasti, Abba Zosima, multum habentem

tem timorem. Nam si voluero nunc recordari pericula, quæ sustinui, atque insidias cogitationum, timeo ne mihi rursùm renoventur. Zosimas dixit: Nihil derelinquas domina mi, quod non mihi parefacias. Semel tibi suppliciter supplicauit, ut omnia minutatim dicas.

Tum illa respondit: Crede mihi, Abba Zosima, quod decem & septem annos in hoc deserto feris & indomitis cogitationum bestijs transegi, carnalibus reluctans cogitationibus. Dum recordabar affluentiam præteritorum ciborum, desiderabam carnes vel pisces, quos in Aegypto antea comederam. Delectabar vini potu insatiabiliter. multo enim vino utebar, dum fuisset in seculo. Delectabant me nefanda cantica dæmonum, quæ antea didiceram. Sed mox lachrymas fundebam, & manibus pectus vulnerabam. Reducebam ad memoriam, illam quam mihi fideiussorem fecerã, dum in hanc ingrederer eremum: & quasi Dei genitricis adstarem imagini, itã eam lamentabiliter rogabam, ut amoueret pessimas ac sordidissimas mētis meæ cogitationes. Et dum plurimas funderem lachrymas, vndique mihi resurgens videbam lumen, atque claritate cornusca circundabar. Rursus autem insidiabantur mihi fornicationum mearum cogitationes, quæ quasi ignis vehemens deustabant viscera cordis mei, impellentes me ad perniciosã desideria. Dum verò talia tentationum certamina indefinenter mihi insisterent, ad consueta orationum recurrebam arma, in terram me proijciens, eamque lachrymis inundans, meam, mihi ut succurreret, orabam fideiussorem, ne postmodum, ut præuaricatrix, damnationis extrema luerem pœnas. Non autem eleuabam à terra faciem, nisi totius diei noctisque consummatum fuisset spatium, & dulcissimi illius splendoris fuisset lumine circumdata, qui totam illam tentationum cogitationem fugaret. Sicque sanctæ fideiussoris meæ protecta solatio, transegi decem & septem annorum spatia, innumera euadens pericula. Et ex illo tempore vsque hastenus, auxiliatrix meã præstò mihi inuenitur vbique, & vndique vigilans custodit me. Dixit ad eam Zosimas: Nunquid eguisti vterius victu ac vestimento? Respondit: Illis, ut dixi, expensis panibus per decem & septem annos, comedebam herbas, quæ in deserto inueniebantur. Vestimenta autem mea, cum quibus Iordanem transgressa sum, dirupta atque putrefacta sunt. Valdè autem à pruinis hyemalibus & æstiuis ardoribus tribulata sum. Ab illo verò tempore vsque nunc, diuina misericordia eripuit corpus & animam meam à cunctis periculis: sitque mihi recordanti, quanta mala, quantaque pericula per diuinam euaserim gratiam, magna lætitia, & spes crescit salutis. Cibum potusque ac vestimentum mihi est verbum Domini: quoniam non in solo pane viuunt homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Nam dicit scriptura: Non habentes vestimenta, induuntur petra, qui se vestimento expolliauerint iniquitatis.

Hæc audiens Zosimas, quod ex testimonijs diuinarum scripturarum loqueretur, ait ad eam: Psalmos, o domina mi, vel alios scripturæ libros legebas? Ait ad eum: Crede mihi, homo Dei, quia non vidi alium hominem ex eo, quando transfretavi Iordanem, nisi tantum nunc tuam præsentiam: sed neque bestiam aliam vel aliud animal. Literas verò nunquam didici, neque aliquem legentem aut psallentem audiui: sed verbum Dei semper viuens, omnem hominem docet scientiam. Eccè explanavi tibi mea opera pater: sed sicut ante rogavi, & nunc rogo te atque coniuro per Deum verbum incarnatum, incessabiliter dignare orare pro me peccatrice apud Dominum. Dum hæc diceret mulier, compleuit vniuersos sermones suos. Flectens verò senex in terra genua, vocem cum lachrymis eleuauit, dicens: Benedictus Deus, qui facit magna, mirabilia, gloriosa atque terribilia, quorum non est numerus. Benedictus es Domine Deus omnipotens, qui mihi peccatori reuelasti omnia bona, quæ donare dignatus es timentibus te, nec vnquam derelinquis quærentes te. Illa vero eleuans senex de terra, dicebat: Hæc omnia quæ audisti à me, o homo Dei, per Saluatorem te coniuro Christum Dominum nostrum, nullis ea loquaris, quousque me Deus de terra assumi iusserit. Nunc igitur vade cum pace, & iterum venturo anno videbis me, & videberis à me, Dei tecum gratia comitante. Rogo autem te per Deum, ut in sanctis ieiunijs futuro anno minimè transcas Iordanem iuxta consuetudinem monasterij. Audiens autem Zosimas, quod & solennem regulam monasterij ei nunciaret, admirabatur, nihil aliud dicens, nisi, Gloria tibi Deus, qui præstas diligentibus te. Illa autem ait ad eum: Habita, ut dixi, in monasterio, & non egrediaris iuxta regulam: quia nec permittetur tibi. Et vespere sanctæ Cœnæ Dominicæ sume sacrosanctum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi in vas mundissimum, adferensque mihi, expecta me in illa parte Iordanis iuxta seculum,

vt eò

Grauiissima
tentationū
infestationes.

Egregiè il-
lis resistit.

Mirabilis
Deus in san-
ctis suis.

Deut. 8.
Tob 24.
iuxta 70. in-
terpretes.

Tob 9.

vt eò veniens, suscipiam viuificationis ac redemptionis mysteria: quia à die illa, qua in oratorio sancti Iohannis, priusquam transissem Iordanem, communicauì, vsque nunc minimè sacri corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi percepi mysteria. Sed me peccatricem deprecantem te, ó pater, nè despicias, mihi que sacrosancta mysteria afferas ea hora, qua Dominus suos discipulos illius sacratissima Cœnæ participes fecit. Iohanni autem Abbati monasterij, in quo habitas, edicito: Attende tibi ipsi & gregi tuo. Aliqua enim sunt tibi meritò emendanda. Sed nolo te hæc ei nunc dicere, sed quando præceperit tibi Deus. Hæc dicens, & o rationem à sene postulans, ad interiorum solitudinem velocius festinauit.

Nouit monasterij secreta.

Zosimas autem prosternens se, osculabatur solum, vbi eius vestigia steterunt, dans gloriam Deo: immensasque gratias agens, reuersus est, laudans & benedicens Dominum nostrum Iesum Christum. Iterum autem remeans eodem solitudinis itinere, quo venerat, ingressus est monasterium eo tempore, quo consueuerant ij, qui in eo morabantur. Et totum quidem annum illum tacuit, minimè audens quippiam dicere ex his, quæ viderat: in seipso autem deprecabatur Dominum, vt iterum ei ostenderet desiderabilem vultum. Suspirabat autem, annui cursus considerans tarditatem. Quando autem aduenit sacra ieiuniorum prima Dominica, mox post solitam orationem alij quidem psallentes exierunt: ipse autem modica febris infirmitate detentus, mansit intus in monasterio. Recordatus est autè à sancta illa sibi prædictum, quia neque volens egredi valebis. Aliquantis autem elapsis diebus, ab infirmitate subleuatus, in monasterio conuersabatur. Quando autem monachi sunt reuersi & coniuncti, vespere sacratæ Dominicæ cœnæ fecit quod ei iustum est, mittens in modicum calicem intemerati corporis & preciosi sanguinis Domini nostri Iesu Christi portionem. Posuit quoque in canistro caricas paucas & palmarum fructus, id est, dactylos, & parum lenticularum aquis infusæ: & veniens tardè hora iam vespertina, ad labium Iordanis sedebat, aduentum sanctæ præstolans. Beatissima autem illa tardante muliere, Zosimas non dormitauit, sed sollicitè attendebat solitudinem, sustinens quod videre desiderabat. Dicebat autem senex in semetipso: Nunquid veniens non me inuenit, & reuersa est? Hæc dicens, lachrymis perfusus fleuit: & eleuans in cælum oculos, suppliciter Deum deprecabatur, dicens: Non me alienes Domine iterum videre, quam mihi videre tribuisti. Non vadam vacuus, peccata mea portans in increpatione.

Zosimas redit ad monasterium.

Hæc orante eo cum lachrymis, alia in eum cogitatio incidit. Quid itaque, & si venerit, faciet? Quomodo transibit Iordanem? Quia nauicula non est, quo pacto ad me indignum perueniet? Heu me infelicem. Heu quis me tam iustæ speciei alienauit? Hæc sene cogitante, ecce sancta illa aduenit, & in parte alia fluminis stetit, vnde venerat. Zosimas autem videns eam, surrexit gaudens & exultans nimis, & glorificans Deum. Lucta autem certaminis in eius fluctuabat cogitationis intentione, quòd non posset illa transire Iordanis fluentia. Et respiciens senex, vidit eam vexillo Crucis aquas Iordanis signantem. Totius tunc noctis tenebras splendor illuminabat luna, quia tempus recursus illius erat. Statim autem vt signum Crucis impressit, ascendit super aquas: & ambulans super liquidum æquoris fluctum, veniebat quasi per solidum iter. Zosima autem stupente, & genu flectere nitente, illa super aquas clamans, prohibuit, dicens: Quid facis Abba, qui & sacerdos Dei es, & diuina portas mysteria? Qui statim obediuit dicenti. Illa autem descendens de aquis, dixit seni: Benedic pater, benedic. Ille autem cum magna festinatione respondit (Stupor enim nimis inuaserat eum in tam glorioso miraculo) & dixit: Verè non mentitur Deus, qui pollicitus est sibi similes esse eos qui semetipsos purificant. Gloria tibi Christe Deus noster, qui ostendisti mihi per ancillam tuam hanc, quantum mea consideratione inferior sum vera perfectione. Hæc eo dicente, postulauit mulier sanctum dicere symbolum, & sic Dominicam inchoare orationem. Expleto, Pater noster qui es in cælis, sicut mos est, pacis osculum obtulit seniori: & sic viuifica mysteriorum suscipiens dona, in cælum extensis manibus ingemiscens cum lachrymis, ita clamauit: Nunc dimittis Domine ancillam tuam secundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum. & seniori dixit: Ignosce Abba, & aliud meæ petitionis imple mandatum. Vade nunc ad monasterium cum pace Dei: recursu autem aduentantis anni iterum veni in illum torrentem, in quo tecum sum prius locuta. Prorsus non omittas, sed propter Dominum veni: & videbis me iterum, qualiter Deus voluerit. Ille autem respondit ad eam: Vtinàm esset possibile nunc tua sequi vestigia, & tui preciosissimi vultus

Iterum videt Mariam ad Iordanem venientem.

Nota mirabilem energiam signi sanctæ Crucis.

Sub obitum sumit sacro sanctam Eucharistiam.

ris visione frui. Oro mater, vt vnam senis petitiunculam facias, & modicum cibi ex eo, quod huc attuli, digneris accipere. Et hæc dicens, ostendit ei quod secum detulerat canistrum. Illa autem extremis digitis lenticulam contigit, & tria tollens grana proprio intulit ori, sufficere dicens gratiam spiritus, vt custo daret animam immaculatam. Tunc dicit seni: Ora pro me Dominum, & mea memor esto semper infelicitatis. Ille pedes eius contigens, cum lachrymis deprecabatur, vt oraret pro Ecclesia & pro Imperio & pro se, & dimisit eam abire flens & euilans. Non enim audebat eam multum detinere, quæ nec, si vellet, poterat detineri.

Illa autem Crucis iterum impressione Iordanem signans, ascendit ambulans super liquidum Iordanis elementum, & transiit sicut antè veniens fecerat. Senex autem reuersus est, gaudio & timore nimio repletus. Semetipsum autem reprehendebat, pœnitens quia nomen sanctæ vt cognosceret, non inquisiuit: sperabat tamen venturo hoc se anno consecuturum.

Crucis edito signo, ambulat super aquas.

Transacto autem eiusdem anni cursu, venit iterum in vastam solitudinem, expletis omnibus secundum consuetudinem, festinans ad gloriosam visionem intuentam. Perambulans autem solitudinis iter, & inueniens aliqua cupitum locum indicantia signa, dextra læuaque adspiciens, intuitumque oculorum deducens, lustrabat vbiq̃ sicut scientissimus venator, sicubi suauissimam repertam comprehenderet feram. Vt autem nihil villo modo vidit quoquam se mouens, cœpit seipsum lugens infundere lachrymis. Tunc eleuans oculos, orans dicebat: Ostende mihi Domine absconditum thesaurum, quem mihi peccatori manifestare dignatus es. Ostende mihi, obsecro Domine, in corpore angelum, cui totus comparari indignus est mundus.

Hæc orando, peruenit ad locum, qui in torrentis similitudine fuerat designatus, & in extrema eius parte flans, vidit in parte superiori splendentem solem: & adspiciens, vidit sanctæ mortuum iacens corpus, & manus sic, vt oportet, compositas, & corpus ad Orientem respiciens. Currrens autem, lachrymis lauit beatissimæ pedes. non enim aliud corporis eius membrum audebat contingere. Lachrymans autem aliquandiu, & psalmos dicens temporis & rei congruentes, fecit sepultura orationem, & dicebat sibijpsi: Forsitan non complacet sanctæ hæc fieri. Hæc eo cogitante, designata scriptura erat in terra, vbi hæc legebantur: Sepeli Abba Zosima miseræ Mariæ corpusculi. Redde terræ, quod suum est, & pulucri adijce puluerem. Ora tamen Dominum pro me, transeunte mēsis Parmathi secundum Aegyptios, quod est secundum Romanos Aprilis die nona, id est, V. Idus Aprilis nocte salutiferæ passionis, post diuinæ & sacræ Cœnæ communionem.

Zosimas inuenit eius corpus exanime.

* Parmathi

Has senex cum legisset literas, cogitabat quidem prius, quisnam esset, qui scripsit. Illa enim, vt ipsa dixerat, literas ignorabat. In hoc tamen valde exultans gaudebat, quia eius sanctum didicit nomen. Cognouit verò, quia mox vt diuina in Iordane mysteria participauit, eadem hora in locum illum venit, vbi mox de hoc mūdo transiit, & idem iter, quod Zosimas per dies viginti ambulans vix consummauit laborans, vnius horæ cursu Maria confecit, & statim migravit ad Dominum. Glorificans autem Zosimas Dominum, & lachrymis corpus eius infundens: Tempus est, inquit, miser Zosima: quod iussum est, perfice. Sed quid faciam infelix, quia vnde fodere valeam, non habeo? Deest sarculum, non est rastrum, nihilque ex omnibus est præ manibus. Hæc illo in corde suo secreta dicente, vidit lignum permodicum iacens: quod assumens, cœpit fodere. Valdè autem dura erat terra & valdè fortissima, & nequaquam valebat senex fodere: quia & ieiunio confectus, & longa itineris fatigatione nimis erat exhaustus. Laborabat enim, & suspirijs nimis urgebatur, & sudoribus madefactus, ingemuit grauius ex ipso fundo cordis sui. Et respiciens, vidit ingentis formæ leonem iuxta corpus sanctæ stantem, & eius plantas lambentem. Videns autem, contremuit præ pauore grandissimæ feræ illius, præcipue quia audierat sanctam feminam illam dicentem, quod nunquam aliquam vidisset feram. Signo autem se Crucis confirmauit vndique, credens quia illæsum eum custo dire valet virtus iacentis. Leo autem cœpit annuere seni, blandis eum motibus salutans. Zosimas autem dixit leoni: Quoniam à Deo missus venisti maxime ferarum, vt huius Dei famulæ corpus terræ commendetur, exple opus officij, iustusque eius corpusculum sepeli. Ego enim senectute confectus non valeo fodere, sed nec congruum quid habeo ad hoc opus exercendum: rursus autem tanti itineris spatia emetiri non valeo, vt aliquid adferam. Tu diuino iussu hoc opus cum yngulis facito, vt commendemus terræ hoc sanctum corpusculum.

Signo Crucis vndique se munit Zosimas.

Cont-

Leo suis vnguis parat sepulcrum.

Continuò autem, iuxta senis sermonem, leo cum brachijs & vngulis fecit foueam, quanta ad sepeliendum sanctæ corpusculum sufficere posset. Senex verò lachrymis pedes sanctæ ablucens, & multipliciter effusa prece exorans eam, vt nunc pro omnibus amplius oret, operuit terra corpusculum nudum adstante leone, sicut eam prius repererat, & nihil aliud habens, nisi illud scissum vestimentum, quod ei iam antè proiecerat Zosimas, ex quo Maria quædam sui corporis membra texerat. Deindè recedunt pariter: & leo quidem in interiora solitudinis quasi ouis mansueta abscessit: Zosimas autè reuersus est, benedicens & glorificans Deum, & hymnum laudis decantans Domino nostro. Veniens autem in cœnobium, omnia fratribus ab initio retulit, nihilque abscondit ex ijs omnibus, quæ vidit & audiuit, vt omnes audientes magnalia Dei, nimio stupore admirarentur, & cum timore & amore magnaque fide celebrarent beatissimæ Mariæ huius transitus diem. Iohannes autem Abbas inuenit quosdam corripandos & emendandos, iuxta sanctæ illius sermonem, & hos miserante Deo conuertit.

Zosimas cœrenarius migratur.

Zosimas autem in eodem degens monasterio, impleuit annos centum, & tunc migratur ad Dominum in pace, gratia Domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria & honor & imperium vnà cum sancto & viuificatore & adorando spiritu, nunc & semper & in sæcula seculorum, Amen.

SANCTORVM TERENTII, APHRICANI ET SOCIORVM MARTYRIVM, AVTHORE

Simeone Metaphraste.

10. Aprilis.

Dicitur Romanorum Imperator, idolorum studio cupiens omnes in exitij barathrum pertrahere (erat enim filius diaboli) in vniuersas Imperio subiectas prouincias edictum misit, vt omnes Christiani ad immolandum & comedendum ea, quæ idolis essent immolata, pertraherentur. Quòd si qui recusarent, in iudicium vocati plecterentur. Decretum hoc cum in Aphricam ad Præfectum Fortunatianum esset perlatum, ipse sedens in tribunali, populum conuocauit, & sic est allocutus: Dijs immolate, alioqui supplicijs afficiemini. Et, his dictis, tormenta in medium profertur iussit. Quibus conspectis, multi perterriti Præfecto obtemperarunt, & à Christi religione defecerunt. Quidam tamen ex ipsis, numero quadraginta, in Christi fide fortiter mori decreuerant, seque mutò ita cohortabantur: Videte, fratres, nè Dominum nostrum Iesum Christum abnegemus, nè ipse quoque abneget nos. Mementote Dominum olim dixisse: Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere. Timete potius eum, qui potest animam & corpus perdere in gehennam.

Multi deficiunt à Christo.

Matth. 10.

Fortunatianus ad hos: Video, inquit, vos viros & ætate perfectos, & sapientia præditos: quamobrèm miror, cur vos eiusmodi dementiæ tradideritis, vt vnum Deum & regem dicatis, quem Iudæi, vt hominem sceleratum, crucifixerunt. Respondit omnium nomine sanctus martyr Terentius: Si nõsset, Præfecte, Crucifixi virtutem, relictis idolorum erroribus, ipsum coleres & adorares. Est enim filius Dei, benignus, diues, clemens & misericors, qui Patris nutu & voluntate in terram descendit, diuinitatemque suam humanæ naturæ coniunxit, & pro salute nostra Crucem subire voluit. Fortunatianus, his auditis, dixit ad eos: Immolate: alioqui membra vestra comburens, delebo vos. Putas, inquit Terentius, nos terrore commotos sententiam mutatuos? Non adeò sumus ignaui, vt, relicto vitæ largitore, deos alienos adoremus. Fac igitur celeriter, quod tibi lubet, aduersum hos, quoniam strenui & constantes Christi cultores sumus. Indignatus Præfectus, iussit eos, vestimentis detractis, in idolorum templum trahi. Idola autem auro argentoque & preciosis erant vestibus exornata. Ingressus Fortunatianus, dixit eis: Magno deo Herculi sacrificate. Gloriam enim & potestatem eius conspicitis. Erras, inquit Terentius, & ignoras id, quod tibi vtile est. Dei enim isti tui, lapides sunt, & ligna, & æs, & ferrum. Ornati autem sunt auro, vt homines decipiant, & abducant ab æterna vita. Nam ipsi quidem non vident, nec loquuntur, nec audiunt, nec ambulant: quippe qui ab hominibus sculpti conflati que sunt, & in hominum speciem conformati, vt ad hanc impiam cogitationem eos, qui sibi parent, conuertant. Similes enim eorum

Terentius responderet Præfecto.

Psal. 13.